

Reetta Kangas

KIERRÄTYSPROJEKTI KIVINIITYN PÄIVÄKODISSA

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Maaliskuu 2020**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Maaliskuu 2020	Tekijä Reetta Kangas
Koulutusohjelma Sosionomi AMK		
Työn nimi KIERRÄTYSPROJEKTI KIVINIITYN PÄIVÄKODISSA		
Työn ohjaaja Anne Jaakonaho	Sivumäärä 33+4	
Työelämäohjaaja Anne-Mari Uusitalo		
Opinnäytetyö oli projektioinnäytetyö, jonka tilaajana oli Kiviniityn päiväkoti Kokkolassa. Opinnäytetyö koostui kirjallisesta osuudesta ja päiväkotiin toteutetuista käytännön interventioista. Opinnäytetyön tavoitteina oli lisätä ja vahvistaa ympäristökasvatuksen ja erityisesti kierrätyksen toteutumista Kiviniityn päiväkodin toiminnassa, sekä kehittää malli 5-vuotiaiden pedagogiseen yhteistoimintaan. Tietoperustassa keskeisiä aihealueita olivat ympäristökasvatus, huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö, oppimisen kontekstuaalisuus sekä lapsen luontaiset tavat oppia ja toimia. Projektioinnäytetyö toteutettiin valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Projektioinnäytetyössä toteutettiin Kierrätysprojektiksi nimetty kokonaisuus, joka koostui viidestä interventioista. Kierrätysprojektissa käytettiin monipuolisia oppimismenetelmiä: liikuttiin, leikittiin ja tutkittiin. Opinnäytetyö antoi päiväkodille koko Kierrätysprojektin konseptin vapaasti käytettäväksi 5-vuotiaiden kanssa, sekä uusia ideoita ja keinoja toteuttaa ympäristökasvatusta interventioissa käytettyjen menetelmien avulla. Kierrätysprojektiin osallistuneet lapset saivat alustuksen myöhemmin opittavalle tietoiselle luontoa kunnioittavalle elämäntavalle.		
Asiasanat kierrätys, varhaiskasvatus, ympäristökasvatus varhaiskasvatuksessa		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date March 2020	Author Reetta Kangas
Degree programme Bachelor of Social Services		
Name of thesis RECYCLING PROJECT IN KIVINIITTY DAY CARE		
Instructor Anne-Mari Uusitalo		Pages 33+4
Supervisor Anne Jaakonaho		
The form of the thesis was project work. It was commissioned by Kiviniitty day care centre in Kokkola. The thesis consisted of theoretical research and the interventions carried out in the day care centre. The goals of the thesis were to develop and strengthen environmental education and recycling in Kiviniitty day care, and to develop a model for common activities for the 5-year-olds. The theory of the thesis was focused on environmental education, co-operation with the guardians of the children, contextuality of learning and child focused learning. The thesis is based on the national early childhood education plan. The thesis was carried out as a project called “Recycling Project”. It consisted of five interventions. Diverse methods of learning were used during the Recycling Project: moving, playing and science. After the Recycling Project the day care centre can freely use the project with their 5-year-olds. They also got new ideas and methods for putting environmental education into practise. The children who participated in the project were introduced to the idea of respecting nature, which they will learn more about later in life.		

Key words

Early childhood education, environmental education, recycling

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 KIERRÄTYSPROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT	3
2.1 Kierrätysprojektin päätehtävät ja tavoitteet	3
2.2 Projektioorganisaatio	5
2.3 Aikataulu	5
3 KIERRÄTYSPROJEKTIN KESKEISTÄ TIETOPERUSTAA	7
3.1 Keskeistä varhaiskasvatuksesta	7
3.2 Näkökulma kontekstuaalisuudesta varhaiskasvatuksessa	8
3.3 Keskeistä ympäristökasvatuksesta varhaiskasvatuksessa	8
3.4 Lapsen luontainen tapa toimia	10
3.4.1 Tutkivasta oppimisesta	11
3.4.2 Leikkien oppimisesta	11
3.4.3 Liikkuen oppimisesta	12
3.4.4 Lapselle lukemisesta	12
4 KIERRÄTYSPROJEKTIN TOTEUTUS	14
4.1 Ensimmäinen interventio	15
4.2 Toinen interventio	16
4.3 Kolmas interventio	16
4.4 Neljäs interventio	17
4.5 Viides interventio	18
4.6 Yhteistyö huoltajien kanssa	18
5 KIERRÄTYSPROJEKTIN ARVIOINTI	20
5.1 Projektin tehtävien ja tavoitteiden toteutuminen	20
5.2 Interventioiden arviointi	21
5.3 Omien tavoitteiden arviointi	23
5.4 Lasten tavoitteiden arviointi	24
5.5 Huoltajilta saatu palaute	25
5.6 Projektin toteuttamisen arviointi	26
6 POHDINTA	29
LÄHTEET	32
LIITTEET	
KUVIOT	
KUVIO 1. Opinnäytetyön kulku pääpiirteittäin	6
TAULUKOT	
TAULUKKO 1. Opinnäytetyöprojektin elinkaari	2

TAULUKKO 2. Kierrätysprojektin projektisuunnitelman täydennetyt tavoitteet	4
TAULUKKO 3. Interventioiden suunnitelmat	14

1 JOHDANTO

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö, Kierrätysprojekti, toteutettiin Kokkolan sivistystoimen varhaiskasvatuksen Kiviniityn päiväkodin eri ryhmistä kootulle joukolle 5-vuotiaita, syksyllä esikoulun aloittavia ”viskareita”. Ryhmässä oli yhteensä 14 lasta, joista kaikki eivät päiväkodin vuorohoitoamisen toiminnan takia olleet aina yhtä aikaa paikalla. Kierrätysprojektia suunniteltiin yhteistyössä päiväkodin varhaiskasvattajien kanssa, mutta päävastuu oli opinnäytetyön tekijällä. Projektin toiminnallinen osuus, Kierrätysprojekti, suunniteltiin keväällä 2019 ja toteutui toukokuussa 2019. Loppuraportti on kirjoitettu syksyn 2019 ja kevään 2020 aikana.

Opinnäytetyön projektisuunnitelman mukainen päätehtävä oli kehittää ympäristökasvatusta Kiviniityn päiväkodissa suunnittelemalla ja toteuttamalla Kierrätysprojekti, joka toteutui viitenä toiminnallisena iltapäivänä Kiviniityn päiväkodissa. Toisena päätavoitteena oli tuoda päiväkodille yksi malli viskareiden pedagogiseen yhteistoimintaan, jota ei myöskään ollut tähän mennessä juurikaan toteutettu päiväkodissa.

Aihe valikoitui opinnäytetyön tekijän kiinnostuksesta sekä päiväkodin tarpeesta, sillä tietoista kasvatusta kierrätyksen suhteen ei ollut vielä toteutettu, vaikka ympäristökasvatus ja kestävä kehitys aiheina löytyivät päiväkodin arvoista. Aihekokonaisuus on nostettu uusimmassa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018, 46) esiin, mutta esimerkiksi Raittilan (2017, 210) mukaan ympäristökasvatus on jäänyt vähälle huomiolle koko varhaiskasvatusjärjestelmässä.

Kierrätysprojektissa aiheeseen tutustuttiin monipuolisesti leikin, liikunnan, tarinan ja tutkiskelun kautta – Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan ne ovat lapselle luontaisia tapoja oppia (Opetushallitus 2018, 22). Kierrätysprojektissa tavoitteena ei ollut opettaa kierrätystä ulkoa, vaan että lapsille olisi herännyt asian suhteen uusia ajatuksia ja ymmärrystä. Kuten Opetushallituksen (2018, 20) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kerrotaan, että kaikki varhaiskasvatuksessa luo pohjaa lapsen tuleville opinnoille: myös Kierrätysprojekti loi pohjaa peruskoulussa ja myöhemmin elämässä opittavalle tietoisemmalle, luontoa kunnioittavalle elämäntavalle.

Kierrätysprojektissa avainkäsitteitä ovat varhaiskasvatus, ympäristökasvatus ja kierrätys. Interventiot sisälsivät leikkiä, liikkumista ja tutkiskelua. Kierrätysprojektin tietoperusta sisältää varhaiskasvatuksen ja ympäristökasvatuksen teoriaa. Kierrätysprojekti on toteutettu sosionomi (AMK):n kompetenssien

sekä eri varhaiskasvatusta ohjaavien lakien ja ohjeistuksen mukaisesti, joista esimerkkeinä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018 sekä uusi Varhaiskasvatuslaki 540/2018.

Opinnäytetyöprojektin elinkaari on kuvattuna taulukossa (TAULUKKO 1) Mäntynevan (2016, 17) mukaan. Tässä opinnäytetyössä sana projekti viittaa koko opinnäytetyöprosessiin sen valmistelusta ja suunnittelusta sen toteutukseen ja lopetukseen. Sana Kierrätysprojekti viittaa taas interventioiden osuuteen eli projektin toteutusvaiheeseen, jossa ohjasin lapsiryhmää. Sanaa Kierrätysprojekti käytin myös päiväkodille ja huoltajille lähetetyissä viesteissä, sekä kertoessani toiminnasta lapsille. Projektin lopetus eli ”KIERRÄTYSPROJEKTI KIVINIITYN PÄIVÄKODISSA” taas viittaa tähän opinnäytetyön kirjalliseen loppuraporttiin.

TAULUKKO 1. Opinnäytetyöprojektin elinkaari

PROJEKTI = OPINNÄYTETYÖ			
Valmistelu	Suunnittelu	Toteutus	Lopetus
<i>Opinnäytetyölle tilaaja ja aiheen valinta</i>	<i>Projektisuunnitelma, yhteydenpito</i>	<i>Yhteydenpito, interventiot =kierrätysprojekti</i>	<i>”KIERRÄTYSPROJEKTI KIVINIITYN PÄIVÄKODISSA”</i>

2 KIERRÄTYSPROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT

Ajatus kierrätysprojektista lähti liikkeelle meneillään olevasta julkisesta keskustelusta ja käsillä olevasta ilmastotilanteesta. Koin tärkeäksi, että opinnäytetyöni vastaisi omia arvojani. Voisin näin omalla panoksellani kehittää varhaiskasvatusta ja tuoda uusia, vastuullisempia mahdollisuuksia päiväkodista esiopetukseen siirtyvien lasten ajatusmaailmaan. Ajatus kierrätysprojektista kehittyi yhteistyössä päiväkodin kanssa siihen muotoon, jossa se toteutettiin.

Kierrätysprojektia ohjaavat projektisuunnitelma, projektille asetetut tehtävät ja tavoitteet, tietoperusta sekä sosionomi (AMK) kompetenssit, erityisesti varhaiskasvatuksen kompetenssit. Tehtävät ja tavoitteet ohjaavat sekä interventioita että kirjallista työtä. Huomioon on otettu myös varhaiskasvatusta ohjaavia viranomaismääräyksiä ja lainsäädäntö.

2.1 Kierrätysprojektin päätehtävät ja tavoitteet

Opinnäytetyön ensimmäisenä päätehtävänä oli toteuttaa kierrätysprojektiksi kutsuttu suunniteltu kokonaisuus. Kierrätysprojekti toteutui viitenä toiminnallisena iltapäivänä, joista jokaisella oli oma sisältönsä ja tavoitteensa. Iltapäivät toteutettiin hyödyntäen ja yhdistellen erilaisia oppimistapoja ikätasolle sopivalla tavalla. Interventioiden sisällöt on eritelty tarkemmin niistä kertovissa luvuissa, luvun 4 alla.

Projektin toisena päätehtävänä oli tuottaa viskareille eriytettyä suunniteltua toimintaa. Tämä päätehtävä syntyi päiväkodin toiveesta ja tarpeesta, sillä viskareille eli syksyllä esikouluun siirtyville lapsille eriytetty toiminta on ollut päiväkodilla vähäistä. Projekti loi päiväkodille valmiin mallin, jota he voivat jatkossakin käyttää ja soveltaa.

Opinnäytetyön tekijän henkilökohtaiset tavoitteet olivat syventää osaamista varhaiskasvatuksesta, lapsiryhmän ohjaamisesta sekä projektin hallinta. Projektisuunnitelmasta löytyvät koko kierrätysprojektin oppimis-, tulos- ja toiminnalliset tavoitteet lasten, päiväkodin sekä opinnäytetyön tekijän näkökulmasta.

Asetin Kierrätysprojektin oppimis-, tulos- ja toiminnalliset tavoitteet erikseen projektin suorittajalle, kohderyhmälle ja organisaatiolle (TAULUKKO 2). Tavoitteita on päivitetty projektisuunnitelmasta hi-tusen verran, sillä projektisuunnitelmaa kirjoittaessa en ymmärtänyt kirjoittaa kaikkea ylös. Osan tavoit-teista kirjoitusasua on myös muokattu hieman niiden merkityksen selkeyttämiseksi.

TAULUKKO 2. Kierrätysprojektin projektisuunnitelman täydennetyt tavoitteet

	Lapset	Päiväkoti	Opinnäytetyön tekijä
1. Toiminnalliset ta-voitteet	Interventioihin osallis-tuminen kierrätyspro-jektin aikana	Yhteistyö opinnäyte-työprojektin suunnitte-lussa	Opinnäytetyöprojektin suunnittelu ja toteutus yhteistyössä päiväko-din kanssa
	Pienryhmissä toimimi-nen	Interventiot lapsille Retki	Interventoiden suun-nittelu ja toteutus Esittelykirje, valoku-vauslupakysely huolta-jille Palautteenkeruu huol-tajilta ja päiväkodilta Interventoiden havain-nointi ja toiminnan ar-viointi
2. Oppimistavoitteet	Kierrättämisen alkei-den oppiminen, ikä-tason mukaan	Menetelmät	Projektitoiminta
	Oman vastuun oivalta-minen Pienryhmässä toimimi-nen	Projektiluontoinen toi-minta	Sosionomin varhais-kasvatuksen kompe-tenssit Ryhmänohjaus- ja ver-kostoitumistaitojen ke-hittyminen

(jatkuu)

TAULUKKO 2 (jatkuu)

3. Tulostavoitteet	Vastuullisen luontosuhteen kehittyminen Yhteistyötaitojen käyttäminen	Yhteinen pedagoginen toiminta viskareille Kierrätys- ja ympäristökasvatuksen menetelmien käytön vahvistuminen päiväkodissa Kierrätysprojekti konseptina osaksi toimintaa Tietoinen ympäristökasvatus arjessa	Kierrätysprojektin suorittaminen Dokumentoinnin suorittaminen
---------------------------	--	---	--

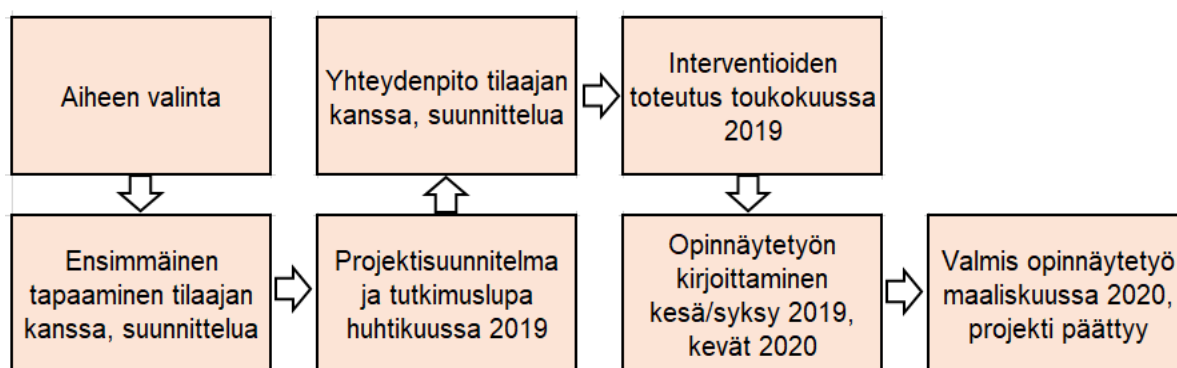
2.2 Projektiorganisaatio

Opinnäytetyön tekijänä toimin projektipäällikkönä Kierrätysprojektissa. Mäntynevan (2016, 23) mukaan projektipäällikön vastuulla on projektisuunnitelman laatiminen, projektiryhmän työskentelyn ja tehtävien ohjaaminen ja kohdentaminen, viestiminen projektiin osallistuville, projektin edistymisen seuraaminen, loppuraportin laatiminen ja projektin päättäminen. Päävastuu suunnittelusta ja toteutuksesta oli siis minulla. Opinnäytetyön yhteistyötaho eli tilaaja oli kokkolalainen Kiviniityn päiväkotitoiminta. Projektin suunnitteluun osallistuivat opinnäytetyön tekijän lisäksi päiväkodin johtaja sekä kasvattajia päiväkodista. Projektiryhmä koostui siis opinnäytetyön tekijästä sekä päiväkodin henkilökunnasta ja lapsiryhmästä. Lapsiryhmä projektissa oli Kiviniityn päiväkodin eri ryhmistä kerätty joukko ”viskareita” eli syksyllä esikoulun aloittavia lapsia. Ryhmässä oli yhteensä 14 lasta, joista kaikki eivät päiväkodin vuoro-ohitomaisen toiminnan takia olleet aina yhtä aikaa paikalla. Mukana projektissa oli myös opinnäytetyötä ohjaava opettaja Centria-ammattikorkeakoulusta.

2.3 Aikataulu

Opinnäytetyön idea syntyi tammikuussa 2019 pitkän harkinnan jälkeen. Suullinen sopimus yhteistyöstä opinnäytetyön tilaajan kanssa tehtiin helmikuun 2019 alussa. Tästä pääsin nopeasti tapaamaan päiväkodin kasvattajia, jotka tulisivat osallistumaan projektiin. Toukokuun 2019 alussa sain tutkimusluvan ja

pääsin tekemään interventiot. Opinnäytetyön ensimmäinen palautus oli joulukuussa 2019, ja korjattu opinnäytetyö oli valmis maaliskuussa 2020. Projektisuunnitelmaan kirjatussa aikataulussa opinnäytetyö olisi valmistunut jo syksyllä 2019. Aikataulussa oli runsaasti tilaa kirjoittamiselle, joskin siitä suuri osa ajoittui kesälomille, jotka vietin töitä tehden. Myös harjoittelujakso ja muu arki on hidastanut kirjoittamista. Opinnäytetyön kirjoittaminen on siis jatkunut huomattavasti suunniteltua pidempään. Muilta osin aikataulu onnistui kuitenkin suunnitelmien mukaan, ja interventiot eli Kierrätysprojekti pystyttiin järjestämään suunniteltuna aikana. Opinnäytetyön todellinen kulku (KUVIO 1) on kuvattu pääpiirteittäin alla.

KUVIO 1. Opinnäytetyön kulku pääpiirteittäin

3 KIERRÄTYSPROJEKTIN KESKEISTÄ TIETOPERUSTAA

Tässä luvussa käsittelen Kierrätysprojektille keskeisestä näkökulmasta varhaiskasvatusta, kontekstuaalista oppimiskäsitystä, ympäristökasvatusta varhaiskasvatuksessa sekä näkökulmia lapsen oppimiseen. Koko projekti perustuu tähän tietoperustaan.

3.1 Keskeistä varhaiskasvatuksesta

Opetushallituksen (2018, 6–7) mukaan ”varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.” Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018, 16) mukaan se edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta esimerkiksi koulutuksen näkökulmasta. Se myös ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatus kasvattaa lasta osaksi yhteiskuntaa. (Opetushallitus 2018, 16.)

Varhaiskasvatus luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle ja on siksi erityisen tärkeä osa lapsen oppimisen polkua. Varhaiskasvatus, joka sisältää esiopetuksen, sekä perusopetus, muodostavat lapsen kehityksen ja oppimisen johdonmukaisesti etenevän laadukkaan kokonaisuuden. Jotta kokonaisuus voi toteutua laadukkaasti, tulee jokaisen tason henkilöstön tuntea koulutusjärjestelmän ja sen eri vaiheiden keskeiset tavoitteet, ominaispiirteet ja käytännöt. Myös siirtymävaiheita suunnitellaan ja arvioidaan, jotta ne tukisivat lasten hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. (Opetushallitus 2018, 20.)

Varhaiskasvatusta toteutetaan yhteistyössä lasten huoltajien kanssa, tukien lapsen huoltajia kasvatus-työssä (Opetushallitus 2018, 16). Huoltajien osallisuus on tänä päivänä erityisessä roolissa. Jaettu kasvatusvastuu on osa huoltajien osallisuuden käsitettä. Tämä tarkoittaa huoltajien ja ammattilaisten yhteistyötä lapsen hyvinvointia, kasvua, kehitystä ja oppimista kohtaan. (Karikoski & Tillikka 2017, 94.) Yhteistyö tuo lapsen elämään jatkuvuutta ja turvallisuutta, ja säännöllisellä henkilöstön ja huoltajien yhteistyöllä syntyy mielekäs kokonaisuus (Opetushallitus 2018, 19).

3.2 Näkökulma kontekstuaalisuudesta varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadittu oppimiskäsityksen mukaan, jossa lapset kasvavat, kehittyvät ja oppivat suhteessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa (Opetushallitus 2018, 21). Myös Bronfenbrennerin (1979) ekologinen systeemiteoria käsittelee lasta oppijana ja kehittyjänä suhteessa ympäristöönsä (kontekstiinsa). Mallissa on neljä tasoa: mikrosysteemi, mesosysteemi, eksosysteemi sekä makrosysteemi. Mikrosysteemi käsittää lapsen lähimmän ympäristön, kuten koti ja varhaiskasvatus. Mesosysteemillä on lapsen lähimpien ympäristöjen suhde, kuten kodin ja varhaiskasvatuksen välinen suhde. Eksosysteemi on se taso, jossa lapsi ei ole itse suoranaisesti läsnä, mutta jotka vaikuttavat häneen. Tällä tasolla lapsen mikrosysteemin jäsenten kokemukset, esimerkiksi lapsen huoltajan työpaikka tai varhaiskasvattajan kotiolot. Neljäs taso, makrosysteemi, tarkoittaa laajempia kulttuuritekijöitä, jotka vaikuttavat kaikkiin toimintoihin ja vuorovaikutussuhteisiin. Makrosysteemi sisältää esimerkiksi kulttuuriarvot, lait ja tavat. (Bronfenbrenner 1979, 16–26.)

Kontekstuaalisen kasvun mukaan kasvatus on yhteistyöhanke, jossa kaikki lapsen elämään osallistujat vaikuttavat. Oppimisympäristönä nähdään lapsen koko kasvun arki. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 15.) Lapsi ja hänen kasvuympäristönsä nähdään erottamattomina toisistaan. Oppiminen ja kehitys ei ole huoltajien tai kasvattajien toiminnan seurausta, vaan lapsen ja aikuisten yhteistoiminnan tuloksena. Kasvu ympäristöjen välisellä vuorovaikutussuhteella ja sen laadulla on merkitystä. Esimerkiksi huoltajien ja lapsen varhaiskasvattajien välinen suhde vaikuttaa lapsen arkeen. (Hujala ym. 2007, 19.) Yhteiset linjat ja yhteistyö vahvistavat lapsen turvallista kasvua ja kehitystä (Hujala ym. 2007, 24).

3.3 Keskeistä ympäristökasvatuksesta varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrittelee ympäristökasvatusta lapsen luontosuhdetta ja vastuullista ympäristössä toimimista vahvistavana tekijänä. Retkeily sekä ympäristön tutkiminen ovat tärkeä osa varhaiskasvatusta. Myönteiset kokemukset opettavat lasta nauttimaan luonnosta ja lähiympäristöstä. Nämä ovat ympäristösuhdetta vahvistavia tekijöitä. Esimerkiksi roskaamaton retkeily sekä jätteen vähentäminen kierrätyksen, tavaroiden korjaamisen ja uudelleenkäytön avulla ovat käytännön taitoja, joita lapsi saa harjoitella. Lapsia ohjataan kunnioittamaan luontoa, sen kasveja ja eläimiä. (Opetushallitus 2016, 46–47.)

Raittila (2017, 213–214) esittelee Varhaiskasvatuksen käsikirjassa Palmerin (1998) puumalliin perustuvan näkemyksen, jonka mukaan merkittävät elämäkokemukset ovat ympäristökasvatuksen juuri. Varhaislapsuudessa saatu malli sekä kokemukset vahvistavat aikuisiän vastuullista suhdetta luontoon. Juuren päälle rakentuvat oppiminen ympäristöstä, oppiminen ympäristössä sekä toimiminen ympäristön puolesta. Käsityksen mukaan varhaiskasvatuksen ympäristökasvatuksella on suuri merkitys lapsen elämän ja arvojen kannalta.

Ympäristökasvatus tukee kokonaisvaltaiseen ympäristövastuulliseen elämäntapaan kasvamista. Varhaiskasvatuksen käsikirjassa Raittilan (2017, 210) mukaan ympäristökasvatus on jäänyt vähälle huomiolle varhaiskasvatusjärjestelmässä, vaikka varhaislapsuuden merkitys oppimiseen tunnetaan. Jo 1960-luvulla on havahduttu siihen, ettei maapallo kestä ihmisten tuhlailevaa elämäntapaa. On kyse suuresta kokonaisuudesta, joka liittyy ekologisen luonnon epätasapainoon, jonka syyt ovat yhteiskunnallisessa elämäntavassa. Ympäristöongelmat ovat poliittisia ja kulttuurisia. Tämän takia ongelmaa ei voida ratkaista pelkästään luonnontieteitä opiskelemalla. Ympäristökasvatuksen rinnalla käytetään esimerkiksi käsitettä kestävä kehityksen kasvatus. (Raittila 2011, 208–209.)

Kestävä elämäntapa on osa varhaiskasvatusta ohjaavaa valtakunnallista Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (2018, 20). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018, 32) ohjaa varhaiskasvatusta huomioimaan kestävä elämäntavan välttämättömyyden. Kestävä elämäntapa sisältää ekologisen, sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen elämän. (Opetushallitus 2018, 32.) Nämä neljä ulottuvuutta kietoutuvat toisiinsa, eikä niitä voida erottaa toisistaan (Raittila 2017, 211). Arjen valintojen tulee ilmentää vastuullista suhdetta luontoon ja ympäristöön. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että välineitä ja tiloja käytetään yhdessä, säästetään, korjataan ja käytetään uudelleen. (Opetushallitus 2018, 32.) Myöskään Kierrätyskeskuksen Keke päiväkodissa -oppaan mukaan kestävä kehityksen ei sovi olla ylimääräinen asia, vaan osa päiväkodin arkea. Sen kuuluu näkyä koko toimintakulttuurissa. (Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy 2010, 9). Samaa painottaa Värri (2018, 134): kestävä luontosuhdetta voidaan edistää vain, jos koko yhteisö, mukaan lukien vuorovaikutus, rakenteet ja tapahtumat, pyrkii toteuttamaan toiminnassaan ekologisia arvoja.

Ympäristökasvatuksen, kuten kaiken muunkin arvokasvatuksen merkitys varhaiskasvatuksessa liittyy sosialisatioprosessiin. Sosialisatiossa lapsi omaksuu tiedot, taidot, toimintasäännöt, arvot ja asenteet, joiden avulla hänen on mahdollista toimia osana yhteiskuntaa. (Värri 2018, 16.) Kasvatusta ohjaavat vallitseva sosiokulttuurinen tilanne ja sen vallitsevat käsitykset ja aatteet, ja ilmastokriisin aikaan ympäristökasvatuksen merkitys on korostunut (Värri 2018, 111).

3.4 Lapsen luontainen tapa toimia

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden oppimiskäsitys näkee lapsen kasvavan, kehittyvän ja oppivan suhteessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Oppimiskäsityksen mukaan lapsi on synnynnäisesti utelias aktiivinen toimija, joka haluaa oppia uutta, kerrata ja toistaa. Leikki, liikkuminen, tutkiminen, erilaiset työtehtävät, itsensä ilmaisu sekä taiteisiin perustuva toiminta ovat lapselle tyypillisiä tapoja oppia. Lähtökohtana oppimiselle ovat lapsen aiemmat kokemukset, hänen mielenkiinnon kohteensa ja osaamisensa. Tärkeää on, että uusilla opittavilla asioilla on yhteys lapsen kehittyviin valmiuksiin ja muuhun kokemusmaailmaan. (Opetushallitus 2018, 21–22.)

Varhaiskasvatuksessa tärkeää on luottamus ja turvallisuus, sillä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan lapset oppivat parhaiten, kun heillä on hyvä olla ja he tuntevat olonsa turvallisiksi. Yhteisöön kuulumisen tunne on oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeinen. (Opetushallitus 2018, 22.) Positiivinen pedagogiikka ja myönteiset tunteet myös vahvistavat lasten kognitiivisia toimintoja ja tukevat oppimista. Myönteiset tunteet helpottavat negatiivisia tunteita, eivätkä epäonnistumiset tunnu niin pahalta. (Leskisenoja 2019, 19–20.) Positiivisessa pedagogiikassa huomiota kiinnitetään onnistumisiin, kuitenkin kieltämättä negatiivisia tunteita (Leskisenoja 2019, 43). Tämä edistää hyvinvointia, ja sitä kautta oppimista – hyvinvoiva lapsi oppii paremmin (Opetushallitus 2018, 22).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ei määritellä oppimista ikäportaittain tapahtuvana, vaan se korostaa varhaiskasvatuksen kokoavia kasvatuspäämääriä, kehityksen ja oppimisen yhteyttä, hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuutta, ja lapsen tarpeiden herkkää huomiointia. (Kronqvist 2017, 15.) Sen sijaan, että lapsille asetetaan ikätason mukaisia vaatimuksia kehitykselle ja oppimiselle, ollaan määritellyt tärkeimmät etapit ennen kouluikää. Nämä etapit lapsi käy läpi omaan tahtiinsa. Näitä etappeja ovat esimerkiksi asteittain kasvava itsenäisyys, kyky sietää muutoksia ja kasvava tietoisuus maailmasta ja kyky jakaa kiinnostuksen kohteet toisten kanssa. (Kronqvist 2017, 16.)

Seuraavaksi esittelen niitä oppimisen alueita, jotka ovat oleellisia tämän opinnäytetyön näkökulmasta.

3.4.1 Tutkivasta oppimisesta

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan varhaiskasvatuksen tulee antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia tulee innostaa ja ohjata tutkimaan ja toimimaan niin luonnossa kuin rakennetussa ympäristössä. Kun lapsilla on omia havaintoja ja kokemuksia oppimisympäristöistään, he ymmärtävät paremmin syy-seuraussuhteita. Tämä myös auttaa heitä kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. (Opetushallitus 2018, 46.)

Tutkiva oppiminen perustuu ihmettelyyn. Lapsi saa pohtia ja esittää kysymyksiä, joihin lähdetään yhdessä etsimään vastauksia. Tutkivan oppimisen näkökulmasta oppiminen on kysymysten ohjaama ongelmanratkaisuprosessi. Tutkivaan oppimiseen kuuluu myös lasten omien pohdintojen rohkaisu. Lapsi voi itse ehdottaa vastausta kysymykseensä. Tällainen asioiden selittäminen on merkityksellistä oppimiselle. Kysymyksiin kannustaminen luo kulttuuria, joka rohkaisee lapsia omien ajatusten ja johtopäätösten esittämiseen. Tutkiva oppiminen luo laajempaa ymmärrystä asioista, kuin asioiden pinnallinen läpikäyminen. (Kronqvist 2017, 32–33.)

3.4.2 Leikkien oppimisesta

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan leikki on keskeinen toimintatapa varhaiskasvatuksessa. Leikki nähdään lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia edistävänä tapana toimia. Lapselle leikki on ensisijaisesti tapa olla ja elää, ei niinkään tietoinen oppimisen väline. Leikki viriää kokemuksista, joista lapsella herää tunteita ja kiinnostusta. (Opetushallitus 2018, 38.) Oppimista edistävät innostus, yhdessä tekeminen ja omien taitojen haastaminen, jotka yhdistyvät leikissä (Opetushallitus 2018, 39).

Leikkiä käsittelevä Leikin käsikirja (2013) kuvaa leikkiä muistelmien kautta. Kokoavasti käsikirjassa todetaan, että muistelmien perusteella lasten väliset suhteet ovat leikeissä ydinainesta. Leikkiä pidetään sosiaalisen kasvatuksen keskeisenä keinona. (Helenius & Lummelahti 2013, 55.) Esikouluikää lähestyvä lapsi, viisivuotias, alkaa jo olla vähemmän riippuvainen aikuisen läsnäolosta leikissä, ja hän pystyy jo neuvottelemaan ja keksimään tarvikkeita leikkiin itse (Helenius & Lummelahti 2013, 98.) Sääntöleikeissä, joita lapset alkavat oppia esikouluikänsä tullessaan, tavoitteena on, että lapsi oppisi ja kehittyisi monipuolisesti, samalla kun viihtyy, tutustuu toisiin lapsiin, osallistuu ja toimii yhdessä vuorovaikutuksessa muiden kanssa Helenius & Lummelahti 2013, 157–158.)

3.4.3 Liikkuen oppimisesta

Lasten liikuntaan on olemassa suositukset, joissa esitellään tarpeellisen liikunnan määrää sekä liikuntaan liittyviä teemoja. Varhaiskasvatuksessa liikuntaa tulisi toteuttaa näitä suosituksia noudattaen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia monipuoliseen liikuntaan sekä tuntemaan liikunnan iloa. Liikuntaan, liikunnallisiin leikkeihin sekä ulkoiluun kannustetaan vuodenajasta riippumatta. Arkeen kuuluu ohjattua liikuntaa, mutta on huolehdittava, että myös omaehtoiseen liikuntaan annetaan riittävästi mahdollisuuksia. Säännöllisyys, monipuolisuus, lapsilähtöisyys ja tavoitteellisuus ovat avainsanoja liikuntakasvatuksessa. (Opetushallitus 2018, 46–47.)

Liikunta ja riittävä fyysinen aktiivisuus ovat lapsen normaalin fyysisen kasvun ja kehityksen sekä oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta välttämättömiä (Opetushallitus 2018, 47; Pönkkö & Sääkslahti 2017, 136.). Lapsuudessa kehittyvät motoriset taidot ovat niitä, jotka kantavat läpi elämän. Näitä perustaitoja ovat esimerkiksi kävely, juoksu, heittäminen ja kiinni ottaminen. (Pönkkö & Sääkslahti 2017, 138.) 3–5-vuotiaana lapset harjoittelevat näitä taitoja (Sääkslahti 2018, 160). Liikuntaan liittyy tunteita, joita esimerkiksi ryhmäliikunnassa ja liikuntaleikeissä opetellaan säätämään. Ilman esimerkiksi epäonnistumisen tunteen sietämistä leikki ei suju. Liikuntaleikeissä tapahtuu myös eettis-moraalista kehitystä, sillä ne edellyttävät yhteisiin sääntöihin sitoutumista, jotta lapsi ei jäisi ulkopuoliseksi. (Pönkkö & Sääkslahti 2017, 136–138.) Liikunta tarjoaa myös mahdollisuuden opetusaiheiden integroimiseen. Esimerkkejä integroitavista aiheista ovat havainnointi, tutkiminen ja kokeileminen. (Pönkkö & Sääkslahti 2017, 145.)

3.4.4 Lapselle lukemisesta

Kansainvälisen lasten lukutaitotutkimuksen (PIRLS 2016) mukaan lukutaito on sellainen perustaito, joka vahvasti tukee elinikäistä oppimista, mutta toisaalta myös lukemisesta nauttimista. Lukutaidon avulla voi kokea seikkailuja ja tunteita ja löytää ystäviä. Se myös rakentaa identiteettiä. Riittävä lukutaito mahdollistaa yhteiskuntaan osallistumisen. (Koulutuksen tutkimuslaitos 2017, 5)

Lukeminen, kuten myös vapaa tarinointi ja loruttelu, ovat helppoja ja mukavia tapoja olla yhdessä. Lapselle on hyvä lukea ääneen vielä sittenkin, kun hän oppii itse lukemaan. Erityisesti itsenäisen lukemisen alkuvaiheessa lapsi hyötyy siitä, että aikuinen näyttää sormellaan tarinan etenemistä sana kerrallaan.

(Heikkilä-Halttunen.) Lapselle lukeminen tukee puheen ja kielen kehitystä, mutta se myös kehittää lapsen mielikuvitusta ja antaa mahdollisuuden kokea ja käsitellä erilaisia tunteita ja tunnelmia. Sillä on vaikutusta myös myöhempään koulumenestykseen. Lapsen lähipiirin suhde lukemiseen ja kirjoihin vaikuttaa siihen suhteeseen, jonka lapsi samoihin asioihin muodostaa. Lähipiirin myönteinen suhde lukemiseen tukee lapsen lukutaitoa. (Hakulinen & Mäkinen.)

Suomen päiväkodeissa on jo pitkään toteutettu kasvatuserinnettä, jossa satujen ja tarinoiden kertominen sekä lukeminen kuuluvat olennaisesti päiväkodin kulttuuria. Sadut ja tarinat ovat olleet viihdyttämisen ja huvittamisen keinoja, mutta niitä voidaan käyttää myös tietoisemmin kasvatuksen keinona. Tarinan keinoin lasta voidaan johdatella ymmärtämään esimerkiksi oikean ja väärän eroja. (Walamies 2007, 34.)

4 KIERRÄTYSPROJEKTIN TOTEUTUS

Tässä luvussa esittelen Kierrätysprojektin toteutusta. Esittelen kierrätykseen ja ympäristökasvatukseen keskittyneen Kierrätysprojektin etenemistä ja lasten kanssa toteutettuja tuokioita. Toteutin Kierrätysprojektin viitena toiminnallisena iltapäivänä Kiviniityn päiväkodin eri ryhmistä kootun viskareiden joukon kanssa. Olin suunnitellut toiminnalliset iltapäivät eli interventiot (TAULUKKO 3) etukäteen ja lähettänyt luonnokset suunnitelmista päiväkodin projektissa mukana olleelle henkilöstölle. Näin he pääsivät kommentoimaan ja kehittämään interventioiden suunnitelmia kanssani. Interventioiden toteutuksen ja ohjaamisen päävastuu jäi minulle, ja osallistuneet varhaiskasvatuksen opettajat seurailivat sivusta ja auttoivat lapsiryhmän hallitsemisen kanssa. Heiltä sain interventioiden jälkeen palautetta, jota hyödynsin aina seuraavien interventioiden kehittämisessä. Kehitin interventioitani luonnollisesti myös itse tekemiäni havaintojen pohjalta, kun toimintaa toteuttaessa huomasin, mikä toimii ja mikä ei toimi.

Esittelen interventioiden sisällöt tarkemmin alaluvuissa, jotka olen nimennyt toteutumisjärjestyksen mukaan. Nimensä mukaan kierrätysprojekti keskittyi kierrättämiseen. Tutustuimme sen syihin ja keinoihin erilaisia menetelmiä hyödyntäen. Jumppasimme, leikimme, kuuntelimme satua sekä kävimme ulkona pienellä retkellä ekopisteellä. Lisäksi esittelen huoltajien kanssa tehtyä yhteistyötä.

TAULUKKO 3. Interventioiden suunnitelmat

	Toiminnan tarkoitus/tavoite	Miten
Ensimmäinen interventio	- Kierrättäminen: ”Mitä, miksi?” - Ensimmäinen kohtaaminen lasten ja opinnäytetyön tekijän välillä - Ryhmäytyminen - Projektin aiheeseen tutustuminen, ensikosketus	Tutustumishetki, tarinan kuuntelu ja tarinasta keskustelu
Toinen interventio	- Kierrättäminen: ”Miksi?” - Ryhmäytyminen jatkuu - Leikin kautta oppiminen	Kertaus, liikuntaleikki ja keskustelu

(jatkuu)

TAULUKKO 3 (jatkuu)

Kolmas interventio	• Kierrättäminen: ”Miten?” • Leikin kautta oppiminen • Roskien lajitteluun tutustuminen	Kertaus, liikuntaleikki ja keskustelu
Neljäs interventio	• Kierrättäminen: ”Miten?” • Tutkiskelun ja leikin kautta oppiminen • Lajittelun kertaaminen • Jatkuvuus: roskien kerääminen ja mitä sitten tapahtuu?	Ekopisteretki ja roskien kerääminen
Viides interventio	• Projektin käytännön osuuden lopetus ja arviointi • Palautteen antaminen ikätason mukaisilla keinoilla	Ympäristön säästäjä -leikki ja diplomaalien jako

4.1 Ensimmäinen interventio

Ensimmäinen interventio eli ensimmäinen kohtaaminen lasten kanssa oli eräänlainen tutustumistuokio. Erityistä huomiota kiinnitettiin tutustumiseen, ryhmän toimintaan sekä turvallisuuden tunteeseen. Lapset saivat tutustua toisiinsa ja minuun, minä sain tutustua lapsiin, ja yhdessä saimme tutustua kierrätysprojektiin. Alussa kävimme läpi nimikierrroksen. Pidin heti alusta alkaen kiinni lasten omasta vuorosta ja pyysin hoppuilevia lapsia odottamaan, että edellinen ehtii kertoa loppuun ja että minä ehdin kirjoittaa nimen ylös.

Johdattelin aiheeseen kysymällä lapsilta, tietävätkö he ennestään, mitä kierrättäminen on. Muutama käsi nousi, ja sain aivan oikeita vastauksia kysymykseen. Luin lapsille Miina ja Manu kierrättävät, joka kertoo Miinan, Manun ja heidän päiväkotiryhmänsä rantaretkestä, jolla lapset pääsivät keräämään roskaa. Miina ja Manu olivat osalle lapsista tuttuja jo ennestään. Tarinassa lapset löysivät rannalta monenlaisia roskaa, ja näin tarinaa kuunnelleet lapset kuulivat erilaisista jätteistä. Tarinan jälkeen kyselin lapsilta

erilaisilla kysymyksillä, mitä heillä oli jäänyt mieleen. Lapset muistivat hyvin tarinan sisällön, ja kierrättämisestä oli selkeästi jäänyt jo pieni ajatuksen siemen jokaisen muistiin.

4.2 Toinen interventio

Kävimme alussa jälleen nimikierroksen, ja lapsia sai jälleen muistuttaa odottamaan vuoroaan. Otin esiin saman Miina ja Manu -kirjan ja kysyin, haluaisiko joku edellisellä kerralla mukana olleista lapsista kertoa poissa olleille, mistä viimeksi puhuttiin. Muutama lapsi halusi kertoa tarinasta ja kierrättämisestä. Kertasin vielä itsekkin lyhyesti aiheen.

Lasten oli vaikeaa keskittyä pitkään paikallaan istumiseen ja kuunteluun, joten pyrin tekemään tilanteesta enemmän keskustelun kuin monologin. Kertasimme viime kerralla opittua. Toin lisäksi uudenlaisen kierrättämisen mahdollisuuden, kirpputorin ja uudelleenkäytön, lasten tietoon. Olin ensimmäisen tapaamisen lopuksi saanut palautteeksi, että minulla olisi voinut olla konkreettinen esimerkki kierrätettävistä asioista mukana. Siispä kun kerroin, että kierrättämällä esimerkiksi paperista voi tulla vessapaperia, esittelin kotoa tuomani kierrätysvessapaperirullan ja sen pakkauksen, jossa kerrottiin sen olevan valmistettu kierrätysmateriaalista. Lapsia nauratti vessapaperi.

Seuraavaksi jumppasimme paperinkierrätysjumpan. Jumpassa heittäydyin itse täysillä mukaan, jotta lapsetkin lähtisivät mahdollisimman reippaasti mukaan. Lapset saivat ensimmäisen kierroksen jälkeen auttaa keksimään jäteauton matkalle erilaisia tapahtumia ja päättää, mitä paperista tehtiin. Tämä innosti lapsia ja vahvisti osallisuutta leikin aikana. Jumppaleikin jälkeen palasimme istumaan penkeille, juttelimme jumpan tarinan sisällöstä. Lapset muistivat hyvin, mitä paperin matkalla oli tapahtunut.

4.3 Kolmas interventio

Kolmannen kerran tavatessamme lapset olivat jo hyvin tuttuja kanssani. Aloitin jälleen tuokion nimikierröksellä, ja sen jälkeen pyysin viimeksi läsnä olleita lapsia kertomaan poissa olleille, mitä viimeksi tehtiin. Kävimme läpi nopeasti myös Miina ja Manu -kirjaa ja siitä tuttuja vaaramerkkejä. Keskustelimme siitä, miten kenenkin kotona kierrätetään. Jokainen lapsi halusi kertoa kotinsa kierrätystavoista. Lapsilta tuli hienoja ajatuksia: osa kertoi erilaisista roskiksista eri roskille, toiset tajusivat kertoa esimer-

kiksi siitä, miten pahvilaatikosta oli askarreltu leikkiin jotain uutta. Vuoron odottaminen ja toiselle puheenvuoron antaminen olivat haastavia, mutta tällä kertaa kehitin edelliskerralla saamastani ryhmänhallintaa koskevasta palautteesta omaa toimintaani, ja puutuin herkemmin lasten käytökseen.

Kerroin lapsille, että leikitään yhdessä eräs leikki. Kerroin, että leikimme siitä erään erilaisen version maa-meri-laiva -leikistä. Valitsimme alueiksi esimerkiksi lasi-paperi-biojäte. Pysin leikkimään leikkiä niin, että nimesin eri alueille kuuluvia jätteitä, kuten banaaninkuoret. Lasten tippuessa leikistä he pääsivät halutessaan valitsemaan kierrätettävän asian, ja suurin osa heistä valitsi vain alueen nimen, esimerkiksi ”lasi”. Osa yritti keksiä alueille sopivia jätteitä, ja he onnistuivatkin siinä hienosti. Leikin jälkeen istuimme jälleen alas ja juttelimme vielä hetken leikistä.

4.4 Neljäs interventio

Neljännellä kerralla tapasin lapset päiväkodin pihalla. Päivän suunnitelma oli ekopisteretki. Jouduin useamman kerran sanomaan, että nyt pitäisi olla ihan hiljaa ja kuunnella, sillä lapset olivat kovin levottomia. He olivat innoissaan ja kyselivät, mitä retkellä tehdään, ja halusivat tietää, mitä kangaskassissani oli, kun se kolisi ja kilisi. Kun tilanne saatiin rauhoitettua, aloitin intervention, ja kävimme yhdessä läpi säännöt, joiden mukaan toimitaan, kun lähdetään käymään ekopisteellä. Kävelimme läheiselle ekopisteelle parijonossa.

Kun saavuimme ekopisteelle, näytin lapsille, mitä jätteitä olin tuonut mukani. Kyseisellä ekopisteellä on lasin, metallin ja paperin keräys. Otin vuorollaan erilaisia jätteitä ja kysyin, mihin keräysastiaan kyseinen jäte laitetaan. Lapset tunnistivat pilttipurkeista ja mainoslehdistä hienosti, mihin ne kuuluvat. Jokainen sai vuorollaan tiputtaa jätteen astiaan, ja jokainen olikin innokas nimeämään ja tiputtelemaan jätteitä astioihin.

Kun kaikki jätteet oli tiputeltu, siirryimme koulun pihalle nurmikolle istumaan. Otin esiin muovipusseja ja kerroin, että ympärillämme on paljon jätteitä, joita nyt voitaisiin kerätä. Lapset lähtivät innoissaan luvan saatuaan etsimään koulun piha-alueelta. Muistutin, että luonnosta roskia kerätessään täytyy olla erityisen varovainen, ettei loukkaa itseään. Muistuttelin aiemmilta interventioilta sekä Miina ja Manu -kirjasta tutuista vaarallisista jätteistä. Roskaa löytyi todella paljon, ja lapset pohtivat ääneen, kuinka ihmiset voivat olla niin törkeitä, että sotkevat luontoa. Johdattelin keskustelua siihen, miten itse kannattaa

aina tehdä parhaansa luonnon hyvinvoinnin eteen, eikä itse roskata. Kävelimme lasten kanssa päiväkodin jätekatokseen, jossa näytin, mitä eri jätteistöihin tulee. Nostelin muovipussista eri jätteitä, ja lapset pääsivät jälleen tunnistamaan niitä. Jokaiselle jätteelle löytyikin hienosti oma astia.

4.5 Viides interventio

Kokoonnuimme lasten kanssa samoille sohville kuin aikaisemminkin, kävimme läpi nimikierroksen ja keskustelimme Kierrätysprojektista. Kyselin, kuka muistaa, mitä eri kierrättämiseen liittyvät termit tarkoittavat. Leikimme Ympäristön säästäjä -leikin. Erilaisilla ympäristöteoilla lapset saivat liikkua eteenpäin esimerkiksi hiipien tai loikaten. Lapset oppivat vielä leikissä erilaisia ympäristötekoja, mutta pääroolissa oli palauttaa mieleen jo aiemmin opittuja tekoja sekä saada lapset vielä kerran pohtimaan, millaisia ympäristötekoja he tekevät. Leikki leikittiin kaksi kertaa, kunnes jokainen pääsi maaliin. Lisäksi lapset saivat liikkua ja hallita kehoaan ottaessa erimittaisia askeleita ja loikkia kohti leikin ohjaajaa eli minua. Leikissä kysyin myös, kuka on oppinut uutta ja kenellä on ollut mukavaa. Jokainen otti näissä askeleita.

Leikin jälkeen jaoin lapsille todistukset (LIITE 3), joissa oli kirjattuna käsitelty aihealueet sekä jokaiselle osallistuneelle lapselle nimike Kierrätysmestari. Tein todistuksista mahdollisimman virallisen näköiset ja allekirjoitin ne. Halusin niiden muistuttavan mahdollisten sisarusten tai sukulaisten koulusta tai muualta saamia todistuksia, jotta lapsilla olisi tunne, että he ovat osallistuneet johonkin oikeasti arvokkaaseen. Ajattelin, että todistukset voidaan laittaa joko lapsen kasvun kansioon tai lapsi voi viedä todistuksen suoraan kotiin huoltajien nähtäväksi. Kiitin lapsia mukavasta yhdessäolosta ja tekemisestä.

4.6 Yhteistyö huoltajien kanssa

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön muotoja on monia. Omassa opinnäytetyössäni toteutin yhteistyötä tiedotuskirjeen ja lupa- ja palautekyselyiden muodossa.

Lähetin lasten huoltajille päiväkodin välityksellä esittelykirjeen itsestäni, jossa pyysin samalla lupaa valokuvata lapsia. Esittelykirjeessä esittelin pääpiirteittäin tulevien interventioiden sisällöt. Pidin tärkeänä, että kotonakin tiedetään, mistä mahdollinen aiheeseen liittyvä puhe Kierrätysprojektin aikana oli peräisin. Tällä halusin valmistaa huoltajat siihen, että kysymyksiä ja keskusteluun aiheeseen liittyen voi tulla

vielä kotonakin. Lisäksi esittelykirjeestä löytyivät puhelinnumeroni ja sähköpostiosoitteeni mahdollisia kysymyksiä varten. Koska huoltajien ja varhaiskasvatuksen yhteistyön merkitys lapsen kasvu- ja kehitykselle on korostettu esimerkiksi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018), pidin erityisen tärkeänä, että huoltajat saivat mahdollisuuden ottaa minuun yhteyttä ja näin saivat tuntea osallisuutta projektiin edes pienessä mittakaavassa.

Kierrätysprojektin päätteeksi lähetin myös palautekyselyn, johon ajattelin lasten huoltajien vastaavan yhdessä lapsensa kanssa. Vastauksia sain 14 lapsen huoltajilta yhteensä neljä kappaletta. Palautekyselyllä ja siihen asettamillani kysymyksillä halusin herätellä huoltajiakin ajattelemaan sitä, miten kotona puhutaan asiasta ja kierrätetäänkö kotona yleensäkin. Kyselyn tarkempi rakenne löytyy liitteenä (LIITE 1). Kysymyksiä oli liittyen siihen, millaista puhetta lapsi oli tuonut kotiin Kierrätysprojektin aikana, sekä esimerkiksi kierrätetäänkö kotona. Tarkemmin käsittelen huoltajien palautekyselyn vastauksia Huoltajilta saatu palaute -otsikon alla, luvussa 5.5.

5 KIERRÄTYSPROJEKTIN ARVIOINTI

Ideaalitalanteessa ympäristökasvatus toteutuisi saumattomasti osana koko päivän pedagogiikkaa, eikä tuokiotoimintana kuten toteuttamani Kierrätysprojekti. Tässä projektissa oli kuitenkin käytössä vain rajattu aika, joten sillä lähinnä vahvistettiin päiväkodin jo voimassa olevia käytänteitä, sekä tuotiin uusia näkökulmia kasvattajien toimintaan, jotta kierrätyksestä ja ympäristökasvatuksesta tulisi sujuvampi osa päiväkodin toimintaa. Toisaalta lyhyellä projektilla sain palautteen perusteella innostettua lapsia aiheen pariin, ja erilliseksi aiheeksi nostettuna kierrätyksestä tuli tietoisempaa sekä lasten ajatuksissa että kotona.

Interventoiden aikana ja jälkeen tein runsaasti muistiinpanoja itselleni. Arviointi perustuu omiin muistiinpanoihini, lasten suulliseen palautteeseen ja käytökseensä interventoiden aikana, päiväkodilta saatun suulliseen ja kirjalliseen palautteeseen sekä huoltajilta saatun kirjalliseen palautteeseen. Olin suunnitellut valokuvaavani toimintaa arvioinnin tueksi, mutta huomasin nopeasti, että olisi ollut hyvin vaikeaa ohjata ja kuvata toimintaa samanaikaisesti, joten jätin valokuvaamisen toteuttamatta.

Arvioin nyt koko projektin eri vaiheiden ja tavoitteiden toteutumista. Arvioinnin kohteena ovat interventiot, omat tavoitteeni, lasten tavoitteet, projektin toteuttaminen sekä huoltajilta saatu palaute.

5.1 Projektin tehtävien ja tavoitteiden toteutuminen

Opinnäytetyöprojektin ensimmäisenä päätehtävänä oli kehittää ympäristökasvatusta päiväkodissa toteuttamalla Kierrätysprojekti, jossa jokaiselle interventiolle oli asetettu omat pienemmät tavoitteet. Arvioin interventioissa ja niille asetetuissa tavoitteissa onnistumista erillisenä lukuna, luvussa 5.2. Onnistuin Kierrätysprojektin kokonaisuuden toteuttamisessa sille asetettujen omien tavoitteiden mukaisesti, pysyin aikatauluissa ja kehitin toimintaani projektin mittaan. Kierrätysprojekti aiheena oli päiväkodille tarpeellinen ja toivottu, ja se saikin kiitosta sekä lapsilta, huoltajilta että henkilöstöltä. Ympäristökasvatus on jäänyt vähälle huomiolle varhaiskasvatusjärjestelmässä, vaikka varhaislapsuuden merkitys oppimiseen tunnetaan. Maapallo ei kestä ihmisten tuhlailevaa elämäntapaa, ja kyseessä on hyvin laaja poliittinen ja kulttuurinen ongelma. (Raittila 2017, 210.) Kasvatusta ohjaavat vallitseva sosiokulttuurinen tilanne ja vallalla olevat käsitykset ja aatteet. Ilmastokriisin aikaan ympäristökasvatuksen merkitys on korostunut. (Värri 2018, 111.)

Toisena päätehtävänä projektilla oli kehittää päiväkodille yhteistä pedagogista toimintaa 5-vuotiaille. ”Viskareille” eriytettyä toimintaa ei ollut aiemmin juurikaan toteutettu, vaikka tarkoitus olisi ollut. Kierrätysprojekti oli suunnitellusti ikätasolle sopivaa toimintaa, johon osallistui vain viskareita. Projektin tavoitteena oli myös esitellä projektiluontoista toimintaa päiväkodille. Lisäksi projektilla vahvistettiin kierrätys- ja ympäristökasvatuksen menetelmien käyttöä päiväkodissa. Päiväkodin henkilöstö sai projektista ideoita kierrätyksen ja ympäristökasvatuksen toteuttamiseen. Lähetin ennen interventioita luonnokset interventioiden toteutuksesta, ja ne ovat päiväkodilla vapaassa käytössä. Interventioiden luonnokset ja niiden myötä koko Kierrätysprojekti on esimerkki siitä viskareille eriytetystä ikätason mukaisesti suunnitellusta toiminnasta, jota päiväkotitoimi voi jatkossakin toteuttaa itse ja soveltaa ryhmälle sopivaksi.

5.2 Interventioiden arviointi

Interventioissa arvioitavana ovat niiden sisällöt, oma toimintani ohjaajana, sekä lasten näkökulma. Kehitin toimintaani jokaista interventiota varten edellisillä kerroilla saamani palautteen perusteella. Interventioiden sisällöt olivat mielestäni monipuoliset ja hyvät, sillä hyödynsin sujuvasti erilaisia menetelmiä – lukemista, liikkumista, leikkimistä ja retkellä käyntiä, sekä tietysti keskustelua ryhmässä. Sisällöissä oli oppimista tukevaa kertausta reilusti, mutta ei niin paljon, että se olisi kyllästyttänyt lapsia. Keskeiset sisällöt toistuivat ja tukivat toisiaan. Monipuolisten menetelmien voima liittyy siihen, että leikki, liikkuminen, tutkiminen, erilaiset työtehtävät, itsensä ilmaisu sekä taiteisiin perustuva toiminta ovat lapselle tyypillisiä tapoja oppia (Opetushallitus 2018, 22).

Ensimmäiselle interventiolle tärkeimpänä tavoitteena oli ryhmäytyminen, sillä luottamussuhde ohjaajaan ja muuhun ryhmään tukee oppimista. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja kokiessaan olonsa turvalliseksi. Keskeistä lapsen oppimisen ja osallisuuden kannalta on, että lapsi tuntee kuuluvansa vertaisryhmään ja yhteisöön. (Opetushallitus 2018, 22.) Jo ensimmäisen intervention aikana lapset suhtautuivat minuun hyvin, mikä ilmeni esimerkiksi siinä, miten jokainen lapsista vastasi reippaasti kysymyksiin ja lähes jokainen viittasi vähintään kerran. Minua jännitti mennä pitämään interventiota, mutta tästä huolimatta ohjaaminen sujui ja lapset osallistuivat. Koko Kierrätysprojektin ajan lapset olivat yhtä innokkaita kertomaan ja kommentoimaan. Kolmannen intervention päätteeksi lapset halusivat halata minua, minkä näin merkkinä siitä, että luottamus oli viimeistään tässä vaiheessa syntynyt välillemme.

Ensimmäisessä interventiossa käytin menetelmänä lapselle lukemista, sillä tarinoita voidaan käyttää kasvatuksen keinona (Walamies 2007, 34). Miina ja Manu -kirja kulkikin mukana koko Kierrätysprojektin ajan, ja siitä keskusteltiin joka kerta. Lisäksi kävimme joka kerta läpi edelliskertojen tapahtumat niin, että lapset saivat kertoa muistinsa mukaan. Lapselle on luontaista, että hän haluaa toistaa asioita, ja se tukee oppimista (Opetushallitus 2018, 21–22). Halukkaat lapset saivat joka kerta kertoa omin sanoin muille lapsille, mitä Miina ja Manu -kirjassa oli tapahtunut – muistaessaan tarinasta ja onnistuessaan kertomaan lapsi saa myönteisiä kokemuksia, jotka vahvistavat oppimista (Leskisenoja 2019, 19).

Leikkeihin lapset lähtivät innokkaasti mukaan, ja moni lapsista halusikin ehdottaa esimerkiksi paperinkierrätysjumpan tarinalle jatkoa. Lasten mahdollisuus vaikuttaa tarinan jatkoon vahvistaa osallisuuden tunnetta: lasten mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen edistää heidän osallisuuttaan (Opetushallitus 2018, 30). Oma heittäytymiseni mukaan jumppaleikkeihin oli vahvaa ja innosti lapsiakin osallistumaan. Leikissä yhdistyvät oppimista edistävät innostus, yhdessä tekeminen ja omien taitojen haastaminen (Opetushallitus 2018, 39). Leikki nähdään lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia edistävänä tapana toimia (Opetushallitus 2018, 38). Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia monipuoliseen liikuntaan sekä tuntemaan liikunnan iloa (Opetushallitus 2018, 46–47). Liikkuessa opetellaan myös säätämään tunteita, kuten epäonnistumisen tunteen sietämistä. Yhteiset säännöt liikuntaleikeissä tukevat eettis-moraalista kehitystä. (Pönkkö & Sääkslahti 2017, 136–138.) Liikunta tarjoaa myös mahdollisuuden opetusaiheiden integroimiseen, kuten tässäkin opinnäytetyössä (Pönkkö & Sääkslahti 2017, 145).

Retki ekopisteelle oli Kierrätysprojektin huippukohta, jolloin poistuimme päiväkodista ja laitoimme projektin aikana opitut tiedot ja taidot testiin. Ympäristökasvatusta toteutui retkellä monesta näkökulmasta – pääsimme näkemään tiloja päiväkodin seinien ulkopuolelta, sekä tutkimaan ympäristöä. Lapsille tulee antaa valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään, ja heitä tulee innostaa tutkimaan ja toimimaan luonnossa kuin rakennetussa ympäristössä. Kun lapsilla on omia havaintoja ja kokemuksia oppimisympäristöistään, he ymmärtävät paremmin syy-seuraussuhteita. Tämä myös auttaa heitä kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. (Opetushallitus 2018, 46.) Lapset näkivät roskaista luontoa, mikä auttoi heitä ymmärtämään oikeanlaisen kierrättämisen merkitystä. Myönteiset kokemukset luonnosta, retkeilystä sekä ympäristön tutkimisesta opettavat lasta nauttimaan luonnosta ja lähiympäristöstä. Lapsia ohjataan kunnioittamaan luontoa. (Opetushallitus 2016, 46–47.)

Joka kerta sain palautetta myös päiväkodin puolelta ja pyrin kehittämään toimintaani niin, että palaute vaikuttaisi heti seuraavaan interventioon. Tällä vahvistin omaa oppimistani. Ensimmäinen interventio

oli mennyt päiväkodin näkökulmasta hyvin, mutta varhaiskasvatuksen opettaja totesi, että tarinan kanssa olisi voinut olla hyvä olla konkreettisia esimerkkejä kierrätettävistä asioista. Esimerkiksi peltipurkki olisi voinut helpottaa lapsia hahmottamaan, mitä metallijäte on. Seuraavana päivänä toinkin mukana kierrätysvessapaperia, jota esittelin lapsille ennen paperinkierrätysjumppaa – vahvistin Kierrätysprojektia tuomalla sitä lähemmäksi lapsen omaa kokemusmaailmaa ja jo osaamaansa. Kun uusilla opittavilla asioilla on yhteys lapsen kehittyviin valmiuksiin ja muuhun kokemusmaailmaan, lapsi voi oppia (Opetushallitus 2018, 22).

Toisen intervention päätteeksi sain varhaiskasvatuksen opettajalta palautetta siitä, että aloituksiin ja lopetuksiin saisi lisätä jämäkkyyttä ja selkeyttä. Lisäksi lasten toimintaan olisin saanut puuttua enemmän. Itsekin huomasin, että liian pitkään puhuminen kyllästytti lapsia: he kaipaavat tekemistä, johon voivat itse osallistua. Toisaalta lapsi myös kaipaava selkeitä rajoja. Osa ryhmän lapsista oli levottomampia, ja heidän asiaankuulumaton toimintansa vaikeutti muidenkin keskittymistä. Tästä seuraaviin interventioihin kehitin toimintaani, selkeytin alkuja ja loppuja, ja puutuin herkemmin lasten toimintaan. Tästä sainkin palautetta siitä, että ryhmänhallinta kehittyi interventioiden aikana, sekä interventioiden rakenteet kehittyivät ja selkeytyivät projektin mittaan.

Keräsin lapsilta palautetta viimeisen intervention aikana, lapsille ikä- ja kehitystasoisesti leikin kautta. Kysyin myös suoraan, mitä he ovat oppineet ja onko heillä ollut mukavaa. Sekä sanallinen että leikissä annettu palaute lapsilta oli hyvin positiivista – jokainen loikkasi tai muutoin leikin osoittamalla tavalla liikkui eteenpäin, kun kysyin aiheesta. Myös koko Kierrätysprojektin mittaan lapset osallistuivat toimintaan itselleen luontaisella tavalla. Osalle lapsista keskittyminen oli haastavampaa, mutta jokainen lapsi on oma persoonansa.

5.3 Omien tavoitteideni arviointi

Opinnäytetyön tekijänä tärkeimpiä tavoitteitani olivat suunnittelu ja toteutus sekä arviointi. Suunnittelin ja toteutin koko projektin ja sen sisältämät interventiot itseäni johtaen ja verkostoituen yhteistyökumppaniin, päiväkotiin, päin. Dokumentoin suunnitellusti tehden runsaasti muistiinpanoja ja pyytämällä palautetta jokaisen intervention päätteeksi sekä lopussa kokoavaa palautetta. Alkuperäiseen suunnitelmaan sisältyi valokuvausta, mutta huomasin valokuvaamisen olevan käytännössä mahdotonta samalla, kun ohjasin – tässä parin kanssa tehty opinnäytetyö ja vastuun jakaminen olisi helpottanut. Muutoin dokumentointi onnistui.

Tavoitteenani oli myös projektitoiminta, joka opinnäytetyöprojektissa tulikin tutuksi. Projektiluontoi- sessa työssä yllätti työn määrä siinä mielessä, miten tarkkaa suunnittelun ja muistiinpanojen tekeminen oli. Projektisuunnitelmani oli kiireen takia harmillisen heikko, ja olisikin ollut helpottavaa projektin mit- taan, jos suunnitelma olisi ollut tarkempi. Toisaalta väljä suunnitelma antoi tilaa soveltamiselle. Ennen interventioita suunnittelin mahdollisimman tarkkaan jokaisen intervention sisällön, jota en ollut vielä projektisuunnitelmaan yhtä tarkkaan suunnitellut. Projektitoiminta on nyt projektin myötä tutumpaa, ja tuntuu itselleni ihan mukavalta tavalta työskennellä. Projektissa onnistumista arvioin erikseen luvussa 5.6.

Tavoitteenani oli myös kehittyä ryhmänohjaajana, ja interventioista saamieni palautteiden perusteella kehitin omaa toimintaani jo Kierrätysprojektin aikana. Osa kehitystäni oli tunnistaa omia toimintatapo- jani, ja huomasinkin, että kaipaankin tutustumisaikaa ryhmään, ennen kuin voin ohjata heitä parhaan osaamiseni mukaan. Projektin jälkeen olen varmempi omista taidoistani, sekä osaan ottaa oman persoo- nani paremmin huomioon toimintaa suunniteltaessa. Sain palautetta pyytämälläni palautelomakkeella päiväkodin kasvattajilta, ja heidän palautteensa sekä lomakkeessa että interventioiden mittaan koskivat lähinnä ryhmänhallintaa ja sitä, miten olisin voinut itsevarmemmin kommentaa ja pysäyttää lasten ”häi- riökäytöstä” ja riehumista. Lisäksi opettajat kommentoivat, että olisin voinut puhua kuuluvammin.

5.4 Lasten tavoitteiden arviointi

Lapsiin kohdistuvia tavoitteita olin asettanut toiminnalliselle, oppimisen ja tulosten tasolle. Tärkeimpiä tavoitteita olivat osallistuminen (osallisuus) jokaiselle lapselle omalla luontaisella tavalla, ikätasolle so- pivalla tasolla kierrättämisen alkeiden oppiminen, oman vastuun oivaltaminen ja vastuullisen luontosuh- teen kehittyminen. Näitä tavoitteita pyrittiin saavuttamaan lasten ikä- ja kehitystasoa huomioiden kes- kustellen ja pohtien, leikin ja liikunnan kautta. Lisäksi lapset pääsivät tutkiskelemaan ja soveltamaan oppimaansa pienretkellä ekopisteelle.

Toiminta oli suunniteltu ikätaso huomioon ottaen, ja lapset saivat onnistumisen kokemuksia ja tekemi- sestä välittyi ilo. Lasten ilmaiseman ilon ja myönteisyyden näkeminen oli tärkeää, sillä hyvinvoiva lapsi oppii paremmin (Opetushallitus 2018, 22). Lapset osallistuivat kukin omalla tavallaan, joko aktiivisesti kysellen, vastaillen ja leikkien, tai hiljaisempana kuuntelijana ja vähemmän mukaan lähtevänä leikki- jänä. Osallisuutta vahvistin leikeissä esimerkiksi pyytämällä lapsia nimeämään leikkiin seuraavia vai-

heita, kuten paperinkierrätysjumpassa nimeämään paperin tarinalle seuraavan vaiheen. Kannustin jokaista mukaan, ja koenkin onnistuneeni jokaisen osallistamisessa siinä mittakaavassa, mikä näin lyhyessä ajassa, viisi tapaamista kahden viikon aikana, oli mahdollista saavuttaa.

Käyttämäni menetelmät, leikki, liikunta ja tutkiminen, ovat lapselle luontaisia tapoja toimia ja oppia (Opetushallitus 2018, 22). Tavoitteena ei missään tapauksessa ollut opettaa aihetta ulkoa alusta loppuun, vaan niin sanotusti saada oppiminen alulle. Näitä erilaisia keinoja käyttäen ja yhdistellen lapset saivat ensikosketusta aiheeseen. Koko Kierrätysprojektin aikana lapset osallistuivat kukin omalla tavallaan innokkaasti, ja halusivat kertoa mitä muistivat edelliseltä kerralta. Lapset ovat yksilöitä, joiden tapa ilmaista itseä on jokaisella hyvin erilainen. Lapset muistivat edelliskerroilta hyvin asioita, ja tätä tuki esimerkiksi se, että näytin Miina ja Manu -kirjasta samoja sivuja, joista joka kerta juteltiin. Ekopisterekellä lapset muistivat hienosti, mihin astiaan mikäkin roska laitetaan. Myös pihan siivous sujui, ja lapset kauhistelivat roskan määrää. Pihalta löytyneet roskat vietiin päiväkodin roskakatoksen astioihin, ja sielläkin oikeiden astioiden valinta sujui hienosti.

Viimeisen intervention leikissä kysyin, kuka on oppinut uutta ja kenellä on ollut mukavaa. Jokainen lapsi liikkui eteenpäin sääntöjen mukaan näiden kysymysten kohdalla. Huoltajiltakin saadussa palautteessa ilmeni, että vastanneiden huoltajien lapset olivat kiinnostuneet aiheesta entistä vahvemmin, ja esimerkiksi alkaneet kiinnittää huomiota siihen, miten kotona kierrätetään tai alkaneet kerätä pihalta löytyviä roskia.

5.5 Huoltajilta saatu palaute

Kierrätysprojektin päätteeksi lähetin päiväkodin välityksellä palautekyselylomakkeen lasten koteihin. Palautekyselyn vastauksia tuli vain neljä kappaletta, mutta niiden perusteella projekti oli saanut hyvän vastaanoton sekä lapsissa että huoltajissa. Palautelomakkeen kysymykset löytyvät opinnäytetyön liitteistä. (LIITE 1).

Kasvatus on yhteistyöhanke, jossa kaikki lapsen elämään osallistujat vaikuttavat. Oppimisympäristönä nähdään lapsen koko kasvun arki. (Hujala ym. 2007, 15.) Kasvu ympäristöjen välisellä vuorovaikutussuhteella on merkitystä. Esimerkiksi huoltajien ja lapsen varhaiskasvattajien välinen suhde vaikuttaa lapsen arkeen. (Hujala ym. 2007, 19.) Yhteiset linjat ja yhteistyö vahvistavat lapsen turvallista kasvua ja kehitystä (Hujala ym. 2007, 24). Tästä syystä näin huoltajien osallisuuden projektiin edes pienessä

mittakaavassa tärkeänä. Palautekysely on aseteltu muotoon, jossa huoltajat saivat keskustella projektista lapsensa kanssa, sekä kommentoida projektia lapsen sanoin ja omin sanoin. Lisäksi pyrin herättelemään ajatuksia kotona esittelykirjeen ja palautekyselyn herättämän keskustelun kautta, ja mahdollisesti edistämään kierrätyksen tilannetta kodeissa.

Lasten vastauksia oli selkeästi kysytty, ja ne oli kirjattu ylös. Vastanneiden lapset olivat kertoneet Kierrätysprojektista kotona viimeistään, kun siitä oli kysytty kyselyyn vastatessa, ja kiinnostus aiheeseen oli herännyt. Osa vastauksista tuli huoltajilta, joiden lapsille Kierrätysprojekti ei selkeästikään ollut jäänyt yhtä vahvasti mieleen, eikä tavoitteena ollutkaan opettaa asiaa alusta loppuun näiden viiden iltapäivän aikana, vaan herättää ajatus ja laittaa aiheesta oppiminen alulle. Palautekyselyn perusteella projekti sai lämpimän vastaanoton huoltajilta. Huoltajien palautteista löytyi esimerkiksi ajatus siitä, miten hyvä olisi saada Kierrätysprojekti jokavuotiseksi viskari-/eskari-ikäisille. Vastauksissa pidettiin tärkeänä aiheen esiin tuomista mahdollisimman varhain, jotta siitä tulisi luonnollinen osa lapsen arkea. Yhdessä vastauksessa Kierrätysprojektia kiiteltiin ja verrattiin omaan lapsuuteen, jossa aihe ei ole ollut yhtä vahvasti esillä. Jokaisen palautekyselyyn vastanneen kotona kierrätetään, ja jokainen vastannut toivoi, että ympäristökasvatus ja kierrätys olisivat päiväkodissa vahvemmin esillä.

5.6 Projektin toteuttamisen arviointi

Mäntyneva (2016, 17) jakaa projektin elinkaaren neljään vaiheeseen: valmistelu, suunnittelu, toteuttaminen ja päättäminen. Arvioin Kierrätysprojektin onnistumista näistä näkökulmista. Valmistelu viittaa projektin vaiheeseen, jossa havaitaan tarve kehitykselle (Mäntyneva 2016, 18). Suunnittelu käsittää sen vaiheen, jossa luodaan yksityiskohtainen suunnitelma, joka sisältää projektin laajuuden ja tarkemmat tavoitteet sekä toimet, jotka tavoitteiden saavuttamiseksi on tehtävä. Suunnitteluvaiheessa arvioidaan myös resurssit ja suunnitellaan aikataulu. (Mäntyneva 2016, 19.) Toteutusvaiheessa pääpisteenä on projektisuunnitelmassa kuvatus projektin toteuttaminen. Toteutusvaiheessa voidaan tarvittaessa tehdä muutoksia projektisuunnitelmaan. Projektin etenemistä seurataan. Tärkeää on tunnistaa mahdolliset ongelmat, jotka haittaavat projektin etenemistä ja valmistumista, sekä korjata näitä ongelmia mahdollisimman varhain. (Mäntyneva 2016, 19.) Päättämisen vaiheessa tehdään yleensä projektiraportti, joka on dokumentti projektin tuotoksista. Tämä loppuraportti arvioi, kuinka projekti onnistui. Tässä yhteenvedossa arvioidaan myös toteutusta suhteessa projektisuunnitelmaan. (Mäntyneva 2016, 19.)

Oma Kierrätysprojektini kulki pitkälti tavallisen projektin elinkaaren. Päiväkodin tarpeesta ja omasta kiinnostuksestani lähdettiin luomaan kierrätysprojektia. Suunnitteluvaiheessa tajusin, että suunnitelma on tehtävä nopeasti, jotta ehdin toteuttaa projektin interventiot päiväkodin toimintakauden kevätpuolella. Niinpä tein projektisuunnitelman nopealla aikataululla, joka johti siihen, että se ei ollut valtavan yksityiskohtainen. Väljä projektisuunnitelma antoi toisaalta tilaa kehittää projektia sen edetessä. Suunnitteluvaiheessa pidin yhteyttä päiväkotiin. Tapasimme ja lähettelimme puolin ja toisin sähköpostia. Sovimme aikataulusta ja muusta käytännöstä, ja sain heiltä kehittävää palautetta interventioiden suunnitelmiin. Päiväkodilla järjestetyt interventiot olivatkin projektin varsinainen toteutusvaihe. Toteutusvaiheessa aikataulut pitivät hyvin kiinni ja toteutus sujui hyvin. Interventioita olen arvioinut erikseen luvussa 5.2.

Projektin päätösvaiheessa aikataulut ja motivaatio ovat olleet koetuksella. Alkuperäisen aikataulun olin rakentanut hyvin optimistisena, ja ajattelin voivani kirjoittaa projektin loppuraportin, opinnäytetyön, nopeammin kuin todellisuudessa pystyin. Mäntyneva toteaa, että mm. liian optimistiset aikataulutavoitteet voivat olla syy projektin epäonnistumiselle (Mäntyneva 2016, 149–151). Onneksi aikatauluista kiinni pitäminen onnistui kuitenkin toteutusvaiheessa, eikä aikataulujen venyminen johtanut projektin epäonnistumiseen. Muita mahdollisia syitä projektin epäonnistumiselle ovat mm. liian vähäinen sitoutuminen projektiin, riittämätön projektiviestintä, johdon tuen puute, epäselvät tai jatkuvasti muuttuvat tavoitteet sekä joustamattomuus muutostarpeissa (Mäntyneva 2016, 149–151). Onneksi projektin aikana ei ilmaantunut sen suurempia haasteita, jotka olisivat aiheuttaneet sen epäonnistumisen. Motivaation puute vähensi päätösvaiheessa projektiin sitoutumista ja venytti näin aikatauluja, mutta opettajalta saatu ohjaus palautti motivaation.

Projekti alkoi ohjausryhmän tapaamisella. Tapasimme päiväkodilla ja keskustelimme projektista ja sen tavoitteista. Suunnittelimme tulevaa yhteistyötä, sen aikataulua ja muita käytännön asioita. Yhteydenpitoa kävimme projektin suunnitteluvaiheessa pitkälti sähköpostilla, joka oli kaikille sopivin vaihtoehto. Lähetin päiväkodille esimerkiksi interventioiden suunnitelmia, joita he saivat kommentoida itselleen sopivana aikana. Sain vastauksena kehitysideoita. Lisäksi tapasin päiväkodin johtajaa kasvotusten muutama otteeseen, jolloin laadimme opinnäytetyösopimuksen ja peilailimme suunnitelman etenemistä. Kierrätysprojektin aikana pyysin palautetta jokaisen intervention jälkeen, jotta voisin kehittää seuraavaa interventiota, ja sainkin hyvää ja kehittävää palautetta.

Kierrätysprojektin päätteeksi sain yhteisen kirjallisen palautteen interventioita ohjanneilta varhaiskasvatuksen opettajilta. Kirjallinen palaute sisälsi hyviä kehittämisideoita jatkon kannalta, ja sain myös kiitosta projektista sekä palautetta siitä, että olin kehittynyt ryhmänohjaajana Kierrätysprojektin edetessä.

6 POHDINTA

Kierrätysprojekti lähti liikkeelle tammikuussa 2019 oman kiinnostukseni sekä työelämän tarpeen kohtaamisesta. Kierrätysprojekti toteutettiin varhaiskasvatuksen kentällä, koska tavoitteenani on koko opintojen ajan ollut varhaiskasvatuskelpoisuus ja sitä myötä varhaiskasvatuksen opettajan työkentät. Projektioinnäytetyössä varhaiskasvatuksen kompetenssit sekä sosionomin osaaminen kohtasivat toisensa. Oinnäytetyössä tiivistyivät koko sosionomin opinnot, mutta oinnäytetyö haastoi myös luovuuttani ja toimi loistavana oppimiskokemuksena, sillä oppimista ja kehittymistä tapahtui ihan koko oinnäytetyöprojektin ajan.

Näen itse, että kierrättäminen ja ympäristökasvatus ovat erityisen tärkeitä nykyhetkessä, jossa ilmastonmuutos painaa pelottavasti päällemme, eikä maailmalla tehdä tarpeeksi väkeviä päätöksiä ilmastonmuutoksen tarpeeksi nopeaksi hidastamiseksi. Oma ilmastoahdistukseni johti haluun kantaa oma korteni kekoon oinnäytetyön muodossa. Halusin mahdollistaa tämän päivän lasten, eli tulevaisuuden aikuisten ja päättäjien, myönteiset asenteet ja ymmärryksen asian tärkeyden suhteen. Jos tällä oinnäytetyöllä sain aikaan kauaskantoisia vaikutuksia näiden lasten tulevaisuuteen ja arvomaailmaan, sekä sillä tavalla sain edes heidät tekemään parhaansa ympäristön hyvinvoinnin ja ilmastonmuutoksen hidastamisen eteen, olen tyytyväinen. Sosionomin varhaiskasvatuksen kompetensseihin kuuluu yhteiskunnallisen vaikuttamistyön tekeminen, ja vaikka projekti ei suoranaisesti sitä ehkä ollut, näen kuitenkin, että sillä on potentiaalia siihen – vaikutin tähän päiväkotiin ja tähän lapsiryhmään, joka voi lopulta vaikuttaa koko yhteiskuntaan.

Kierrätysprojektiin valmistauduin niin hyvin, kuin se siinä elämäntilanteessa oli mahdollista. Tein projektisuunnitelman kiireellä, eikä ohjausta ollut saatavilla samalla tavalla, kuin sitä olisi ollut, jos olisin tehnyt oinnäytetyötä yhtä aikaa muun ryhmän kanssa. Esimerkiksi vaihto-opiskelu, muut opinnot ja työt vaikuttivat oinnäytetyön aloittamiseen, ja aloitinkin myöhemmin kuin suurin osa ryhmästä. Näen erityisesti nyt, että projektisuunnitelmassani on huimasti parantamisen varaa. Olen kuitenkin pyrkinyt positiivisuuteen ja todennut, että tynkä suunnitelma haastaa, sekä toisaalta antaa tilaa luovuudelle, eikä aseta liikaa rajoja tekemiselle. Onnistuin pitämään hyvin suunnitelmistani kiinni, ja suurin poikkeama suhteessa projektisuunnitelmaan on aikataulu, joka on venynyt loppupäästä reippaasti. Olin alusta asti ehkä liiankin optimistinen sen suhteen, mitä ehdin ja jaksan tehdä. Projektisuunnitelman aikataulussani olin suunnitellut, että kirjoittaisin oinnäytetyötä kesällä Kierrätysprojektin toteutuksen jälkeen, mutta työ- ja muut kiireet johtivat siihen, että en ehtinyt muutamaa lausetta enempää kirjoittamaan.

Minulla ei ole juurikaan aiempaa kokemusta projektityöskentelystä, ja kuvittelinkin ehkä aluksi, että olisin osannut asiat ennalta jo paljon paremmin. Opin opinnäytetyöprojektin aikana itsestäni ja projektityöskentelystä todella paljon. Tavoitteenani olikin oppia projektityöskentelyä, ja tässä tunnen saavuttaneeni paljon. Projektityöskentely tuntuu itselleni ihan mukavalta tavalta työskennellä, sillä pidän kehittämisestä ja selkeistä tavoitteista.

Kierrätysprojekti on rakennettu niin, että se voitaisiin helposti toteuttaa muissakin varhaiskasvatuksen yksiköissä. Huoltajien palautteista selvisi, että heidän mielestään Kierrätysprojekti olisi hyvä lisätä jokavuotiseksi viskari/eskari-ikäisille. Tämä palaute lämmitti mieltä erityisesti, sillä se kertoo siitä, että huoltajien asenteet kierrätystä kohtaan olivat myönteisiä, ja että lapset olivat puhuneet aiheesta niin, että vanhemmillakin oli ymmärrys siitä, mitä Kierrätysprojektin aikana oli tehty. Jos olisin itse ohjaamassa Kierrätysprojektia uudelleen, kehittäisin projektia esimerkiksi lisäämällä alkuun tutustumisleikin. Lisäksi laatisin vielä yksityiskohtaisemmat suunnitelmat interventioille ja lisäisin kierrätysmateriaaleista askartelua sisältävän intervention. Kehittäisin projektia myös hankkimalla mahdollisesti virallisen yhteistyökumppanin, esimerkiksi paikalliselta jätehuoltoyhtiöltä, jotka voisivat tuoda projektiin jotain konkreettista ja hyvää lisää. Tämä olisikin ollut yksi osa projektitoimintaa, mutta tässä opinnäytetyöprojektissä kaikki muukin toteutui pienemmän kaavan kautta, ja yhteistyö oli lähinnä lapsen lähimmän ympäristön ihmisiä – minun, päiväkodin ja huoltajien välistä.

Koen onnistuneeni projektissa ja opinnäytetyössä kokonaisuus huomioiden hyvin. Tiedän, että paremmalla ajalla ja motivaatiolla olisin pystynyt parempaankin. On kuitenkin itsellenikin eräänlainen oppimiskokemus palauttaa opinnäytetyö, joka ei ole sitä tasoa, johon tiedän, että pystyisin. Opinnäytetyön kanssa olen joutunut opettelemaan armollisuutta itseäni kohtaan. Kierrätysprojekti itsessään oli mielestäni hyvin toteutettu, ja toteutuksessa näkyi lasten ilo ja innostus. Lisäksi lapsista huomasin, että he oppivat uutta, ja toivon mukaan Kierrätysprojektista saadut uudet tiedot ja taidot kantavat lapsilla läpi elämän.

Sosionomi (AMK) varhaiskasvatuksen kompetenssien näkökulmasta opinnäytetyössä toteutettiin eettistä osaamista erityisesti osallisuutta ja hyvinvointia edistävää ja vahvistavaa toimintaa toteuttaen. Toiminta oli myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaista. Asiakastyön osaamisen näkökulmasta lapsen oppimisen suunnittelu, toteuttaminen, dokumentointi ja arviointi toteutuivat projektin mittaan. Seurasin interventioiden mittaam, miten lapset muistivat asioita, ja kertosin asioita tarpeen tullen. Tein muistiinpanoja interventioista, joissa kiinnitin huomiota myös siihen, mikä lapsia kiinnosti eniten. Toteutin ja arvioin myös hyvinvointia tukevaa laaja-alaista ja tavoitteellista, pedagogisesti painottunutta

toimintaa – koko Kierrätysprojekti oli pedagogista, ja sille oli asetettu tavoitteet, joita laaja-alaisesti ja eri menetelmiä hyödyntäen tavoiteltiin. Tutkimuksellisen kehittämis- ja innovaatio-osaamisenkin kompetenssin mukaan sosionomi (AMK) osaa arvioida ja kehittää varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria – ja tätähän koko projekti olikin. Kehitin päiväkodille pedagogista toimintaa, Kierrätysprojektin.

Kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen näkökulmasta keskeistä oli lasten ja huoltajien kuulluksi tuleminen, osallisuus sekä heidän tukemisensa näkemysten esilletuomisessa. Toteutin tätä keskustelemalla ja palautetta keräämällä eri menetelmin. Lapsilta keräsin palautetta suorilla kysymyksillä sekä Ympäristön säästäjä -leikissä, huoltajilta keräsin palautteen taas kirjallisessa muodossa. Annoin myös puhelinnumeroni ja sähköpostiosoitteeni esittely- ja palautekirjeissä, mikä antoi huoltajille mahdollisuuden esittää kysymyksiä ja kommentteja suoraan minulle.

Työyhteisö-, ja johtamisosaamisen kompetenssin näkökulmasta opinnäytetyössä kasvatusyhteisön pedagogisen toiminnan johtaminen näyttäytyi lähinnä projektin ja projektiryhmän johtamisena. Sain johtamiskokemusta toimimatta varsinaisesti yksikön tai tiimin johtajana, ja sain tietyllä tavalla harjoitella johtajaroolissa toimimista ja kokonaisuudesta vastuussa olemista.

Yhdistän johtamisosaamiseen myös itseni johtamisen, jota tapahtui koko opinnäytetyöprojektin mittaan. Onnistuin löytämään keinoja, joilla motivoin itseäni, ja onnistuin sekä suunnittelemaan, toteuttamaan että arvioimaan koko opinnäytetyöprojektin. Olen hyvin tyytyväinen itseeni – vaikka löydän pieniä kehittämiskohteita ja puutteita kirjallisesta työstä sekä Kierrätysprojektista, kaiken kaikkiaan tunnen onnistuneeni.

LÄHTEET

- Bronfenbrenner, U. 1979. The Ecology of Human Development. Cambridge: Harvard University Press.
- Hakulinen, T. & Mäkinen, A. Lukeminen tukee vuorovaikutusta. Helsinki: Lukukeskus ry. Saatavissa: <https://luelapselle.fi/lukeminen-tukee-vuorovaikutusta/>. Viitattu 14.12.2019.
- Heikkilä-Halttunen, P. Lue lapselle, tunne lapsesi! Helsinki: Lukukeskus ry. Saatavissa: <https://luelapselle.fi/lue-lapselle-tunne-lapsesi/>. Viitattu 14.12.2019.
- Helenius, A. & Lummelahti, L. 2013. Leikin käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Henttonen, J. 2016. Miina ja Manu Kierrättävät. 4. uudistettu painos. Tampere: Satukustannus Oy.
- Karikoski, H. & Tillikka, A. 2017. Eheä kasvunpolku – haaste yhteistyölle. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 78–94.
- Kettunen, A. & Laine, A. (toim.). 2017. Ilmiöt ihmeteltäviksi: Monialaisia ideoita ulkona oppimiseen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Koulutuksen tutkimuslaitos. 2017. Lukutaito luodaan yhdessä - Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2016). Jyväskylä. Saatavissa: <https://ktl.jyu.fi/fi/julkaisut/julkaisuluettelo-1/julkaisusivut/2017/PIRLS%202016%20RAPORTTI.pdf>. Viitattu 14.12.2019.
- Leskisenoja, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Luomi, A., Paananen, J., Viberg, K. & Virta, L. 2010. Keke päiväkodissa – Kestävän kehityksen opas. Pääkaupunkiseudun Kierratyskeskus Oy. Saatavissa: https://www.kierratyskeskus.fi/fi-les/4679/Keke_paivakodissa.pdf. Viitattu 1.12.2019.
- Mäntyneva, M. Hallittu Projekti: Jäntevästä suunnittelusta menestykselliseen toteutukseen. 2016. Helsinki: Kauppakamari.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2016. Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä – Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:21. Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75405/OKM21.pdf>. Viitattu 25.11.2019.
- Pönkkö, A. & Sääkslahti, A. 2017. Liikkuva lapsi. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 136–157.
- Raittila, R. 2017. Ympäristökasvatus on lasten toimintaa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 210–220.
- Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen varhaiskasvatuksen kompetenssit. 2017. Sosiaalialan työvaliokunta. Saatavissa: <https://www.innokyla.fi/documents/1167850/7b605176-cddd-4bab-b0e4-3b99865d2fa2>. Viitattu 18.12.2019.
- Sääkslahti, A. 2018. Liikunta varhaiskasvatuksessa. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2018. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Saatavissa: https://www.oph.fi/download/195244_Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet19.12.2018.pdf. Viitattu: 19.11.2019.

Vienola, V. 2017. Varhaisvuosien eettinen kasvaminen ja oppiminen. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 164–180.

Värri, V. 2018. Kasvatus ekokriisin aikakaudella. Tampere: Vastapaino.

Walamies, M. 2007. Eettinen kasvu ja dialogisuus draaman näyttämöllä. Turku: Åbo Akademis Förlag. Saatavissa: <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/6073/Walamies-Molla.pdf?sequence=3&isAllowed=y>. Viitattu 14.12.2019.

Hei vanhemmat!

Olen Reetta Kangas, sosionomiopiskelija Kokkolasta. Olen viime viikkojen aikana toteuttanut Kiviniityn päiväkodissa kierrätysprojektia, johon lapsenne on osallistunut. Olettekin saaneet minulta postia jo aiemmin päiväkodin kautta, liittyen valokuvauslupiin. Tällä kertaa pyydän palautetta suorittamastani projektista.

Olen kerännyt palautetta lapsilta jo suullisesti ja tehnyt heidän kanssaan pienen tehtävän, jonka avulla olen arvioinut hieman projektini onnistumista sekä lasten oppimista. Toivoisin kuitenkin myös, että te vanhemmat vastaisitte seuraavalla sivulla alkavaan lyhyeen palautekyselyyn, jotta voisin hahmottaa laajemmin, kuinka onnistuin. Voitte vastata kyselyyn ja toimittaa sen päiväkodille **viimeistään 31.5.** jotta voin hyödyntää saamaani palautetta opinnäytetyön kirjoittamisessa.

Projektipäiviä ovat olleet

Ma 13.5. jolloin luimme sadun ja keskustelimme siitä, mitä lapset jo tietävät kierrättämisestä.

Ti 14.5. jolloin jumppasimme ja tutustuimme siihen, mitä roskille tapahtuu: uudelleenkäyttö, korjaaminen ym.

To 16.5. jolloin tutustuimme roskien lajitteluun lajitteluleikin kautta.

Ti 21.5. jolloin keräsimme roskaa päiväkodin ympäristöstä ja kävimme pienellä retkellä ekopisteellä.

Ja ke 22.5. jolloin teimme tehtävän ja lapset saivat todistukset projektiin osallistumisesta.

Ystävällisin terveisin,

Reetta Kangas (p. ----- / reetta.kangas@centria.fi)

1) Kertoiko lapsenne kotona kierrätysprojektista ja siitä, mitä sen aikana tehtiin?

2) Koetko, että lapsenne on oppinut uutta kierrätysprojektin aikana?

3) Mitä ajatuksia ohjaamani toiminta herättää teissä ja lapsessanne?

4) Kierrätetäänkö teillä kotona?

5) Toivoisitko, että ympäristökasvatus ja kierrätys olisivat päiväkodissa vahvemmin esillä?

Hei!

Tämä palautekysely koskee suorittamaani opinnäytetyöprojektia Kierrätysprojekti Kiviniityn päiväkodissa. Saatte vapaan sanan kommentoida määrittämiäni osa-alueita sekä antaa muuta mieleen tulevaa palautetta. Toivon palautetta erityisesti tuokioissa läsnä olleilta, mutta otan sitä mielelläni vastaan myös muilta aikuisilta. :)

Terveisin Reetta Kangas

Toivomani sisältö palautteessa:

TUOKIOIDEN SISÄLTÖ

LAPSIRYHMÄN OHJAAMINEN

KEHITTYMINEN PROJEKTIN AIKANA

VAPAA SANA

KIERRÄTYSMESTARITODISTUS

_____ on osallistunut
kierrätysprojektiin Kiviniityn päiväkodissa ja
on nyt kierrätysmestari!

Kierrätysmestari...

tunnistaa erilaisia jätteitä, kuten maatuvan, pahvi-,
paperi-, lasi- ja metallijätteen,
osaa lajitella jätteitä omiin lajitteluastioihinsa,
tietää mistä ongelmajätteen tunnistaa,
ja osaa varoa vaarallisia jätteitä luonnossa.
Kierrätysmestari arvostaa luontoa eikä roskaa.

Todistus myönnetty Kiviniityn päiväkodissa 22.5.2019

Opinnäytetyön tekijä Reetta Kangas

Reetta Kangas

KIERRÄTYSPROJEKTI KIVINIITYN PÄIVÄKODISSA

**Opinnäytetyön projektisuunnitelma
CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Toukokuu 2019**

Sisällys

1 JOHDANTO	6
2 PROJEKTIN KUVAUS	7
2.1 Projektin päätehtävät ja tavoitteet.....	7
2.2 Keskeistä tietoperustaa	9
2.3 Projektissa huomioon otettavat viranomaismääräykset, lainsäädäntö ja sopimukset	9
3 PROJEKTIORGANISAATIO	10
3.1 Projektin projektiryhmä	10
3.2 Projektin ohjaussuunnitelma.....	10
4 TOTEUTUSSUUNNITELMA.....	11
4.1 Tehtävät	11
4.2 Aikataulu	11
4.3 Projektin potentiaaliset ongelmat ja riskit	11
5 PROJEKTIBUDJETTI	13
LÄHTEET	14
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämä projektisuunnitelma on projektiopinnäytetyöni suunnitelma. Opinnäytetyöni tarkoituksena on vahvistaa ja kehittää kestävän kehityksen opetusta ja ympäristökasvatusta varhaiskasvatuksen kontekstissa. Projektin pääteemana on kierrätys. Projekti suoritetaan Kokkolan kaupungin sivistystoimen varhaiskasvatuspalveluissa, Kiviniityn päiväkodissa. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus toteutuu viisivuotiaille järjestettävänä Kierrätysprojektina toukokuussa 2019.

Päiväkodin ydinajatuksissa on kestävä kehitys. Erilaisia konkreettisia keinoja kestävään kehitykseen on jo käytössä. Kierrättäminen päiväkodissa on kuitenkin vähemmällä huomiolla, joten on hyvä, että opinnäytetyö on rajattu nimenomaan siihen, sillä sekin on kestävän kehityksen näkökulmasta tärkeä asia. Projektilla vahvistetaan lasten kestävän kehityksen ja oman vastuun ymmärrystä. Päiväkotiin tuodaan teemaprojektin avulla uusia ideoita sekä vahvistetaan jo käytössä olevien ympäristökasvatuksen toimintamallien käyttöä. Kestävä kehitys on yksi päiväkodin ydinajatuksista. Kahden peräkkäisen viikon aikana toteutettu projekti tarjoaa jatkuvuuden kokemuksen ja mahdollisuuden oppia uutta, vahvistaen aiemmin opittua, antaen välissä aikaa myös pohtia ja käsitellä uutta tietoa. Opinnäytetyöni aineistoa kerään interventioita havainnoimalla, muistiinpanoja tekemällä sekä valokuvaamalla.

2 PROJEKTIN KUVAUS

2.1 Projektin päätehtävät ja tavoitteet

Tämän projektioinnäytetyön päätehtävä on suunnitella ja toteuttaa kierrätysprojekti, joka toteutuu viitenä toiminnallisena iltapäivänä. Projekti on yhtenäinen kokonaisuus lasten ohjausta ja ikätason mukaista oppimista. Kierrättäminen, siihen tutustuminen ja sen ohjaaminen, on teemaprojektin oleellisin alatavoite. Kierrättäminen on osa ympäristökasvatusta ja kestävän kehityksen opettamista. Oinnäytetyö on rajattu nimenomaan kierrättämiseen. Aihepiirinä ympäristökasvatus on laaja kokonaisuus, ja rajaaminen yhteen helpommin hahmotettavaan kokonaisuuteen helpottaa sekä lapsia että oinnäytetyön tekijää. Liian moneen asiaan keskittyminen lyhyenä aikana haastaa suunnittelua sekä lasten oppimista. Voidaan ajatella, että kierrätysprojekti konseptina voidaan tuoda osaksi päiväkodin ympäristökasvatuksen kokonaisuutta.

Kierrättämisen substanssissa keskitytään alkeisiin ja ikätason mukaiseen tietoon. Asioihin tutustutaan leikin, tarinan ja tutkimisen kautta – Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan ne ovat lapselle luontaisia tapoja oppia (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 22). Toinen alatavoite projektille on pedagogiikka ja yhtenäinen ohjaaminen. Vierailen päiväkodilla projektin mittaan ja ohjaan lapsia, tutustuttaen heitä kierrättämiseen. Toiminnan on oltava pedagogista, suunniteltua ja yhtenäistä. Päiväkodin toiveen mukaan projekti suunnataan nimenomaan viisivuotiaille, jotta ikäryhmälle olisi päiväkodissa aivan omaa, suunniteltua toimintaa.

Toiminta on tavoitteellista, joten luonnollisesti arvioin sitä ja omaa oppimistani. Arvioin myös lasten oppimista. Ajatuksena on, että tärkeää ei ole osata kierrätystä ulkoa, vaan että lapsille olisi herännyt asian suhteen uusia ajatuksia ja ymmärrystä. Projekti luo pohjaa peruskoulussa ja myöhemmin elämässä opittavalle tietoiselle, luontoa kunnioittavalle elämäntavalle. Myös lasten osallisuus on yksi tärkeä teema varhaiskasvatuksessa, joten otan palautetta projektin aikana myös lapsilta. Palautetta toivon myös vanhemmilta. Yhteistyötä vanhempien kanssa teen myös vanhemmille lähetettävän esittelykirjeen muodossa, jossa samalla kysyn lupaa valokuvaamiseen. Projektin päätteeksi lapsille jaetaan todistukset osallistumisesta projektiin. Projektin lopussa lapset ovat kierrätysmestareita, ja voivat nyt kertoa kierrättämisestä myös kotona. Todistus on osa dokumentointia. Siihen on liitetty kuva lapsesta osallistumassa projektin toimintaan, ja näin se on mahdollista liittää lapsen kasvun kansioon.

TAULUKKO 1. Projektin tavoitteet

	Lapset	Päiväkoti	Opinnäytetyön tekijä
Toiminnalliset tavoitteet	Interventioihin osallistuminen kierrätysprojektin aikana Pienryhmissä toimiminen	Pienryhmien ohjaaminen	Yhteydenpito päiväkoitiin Projektioinnäytetyön suunnittelu ja toteutus Interventoiden suunnittelu ja toteutus Esittelykirje ja valokuvaukslupakysely vanhemmille Palautekyselyt
Oppimistavoitteet	Kierrättämisen alkeiden oppiminen, ikätason mukaan Oman vastuun oivaltaminen Pienryhmässä toimiminen	Menetelmät Projektiluontoinen toiminta	Projektitoiminta Sosionomin varhaiskasvatuksen kompetenssit Ryhmänohjaus- ja verkostoitumistaitojen kehittyminen
Tulostavoitteet	Kierrätysprojektin toimintaan osallistuminen Yhteistyötaitojen käyttäminen	Kierrätys- ja ympäristökasvatuksen menetelmien käytön vahvistuminen päiväkodissa Kierrätysprojekti konseptina osaksi toimintaa Tietoinen ympäristökasvatus arjessa Yhteinen toiminta 5-vuotiaille	Opinnäytetyön suorittaminen Dokumentoinnin suorittaminen

2.2 Keskeistä tietoperustaa

Lasten kanssa toimiessa opinnäytetyön tekijän tulee kiinnittää huomiota tutustumiseen, ryhmän toimintaan sekä turvallisuuden tunteeseen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan lapset oppivat parhaiten, kun he voivat hyvin ja tuntevat olonsa turvalliseksi. Kokemus yhteisöön kuulumisesta ovat oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeisiä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 22.)

Valtakunnallinen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaa varhaiskasvatuksen järjestämistä paikallisella tasolla. Perusteet on laadittu oppimiskäsityksen mukaan, jossa lapset kasvavat, kehittyvät ja oppivat suhteessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Lapsi on näkemyksen mukaan aktiivinen toimija, joka on synnynnäisesti utelias. Lapsi haluaa oppia uutta, kerrata ja toistaa. Oppimista tapahtuu kaikkialla, lasten havainnoidessa ja tarkkaillen ympäristöään sekä muiden toimintaa jäljitellessä. Lapselle tyypillisiä tapoja oppia ovat leikki, liikkuminen, tutkiminen, erilaisten työtehtävien tekeminen, itsensä ilmaisu sekä taiteisiin perustuva toiminta – tästä johtuen myös opinnäytetyö toteutetaan yhdistellen näitä eri oppimistapoja. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 21-22.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan päiväkodin toiminta huomioi kestävän elämäntavan välttämättömyyden. Tämä sisältää ekologisen, sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen elämän. Arjessa tehdään valintoja, joilla vastuullista suhdetta luontoon ja ympäristöön ilmentetään. Välineitä ja tiloja käytetään yhdessä, säästetään, korjataan ja uusiokäytetään. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 32.)

2.3 Projektissa huomioon otettavat viranomaismääräykset, lainsäädäntö ja sopimukset

Projektissa huomioidaan opinnäytetyösopimus ja siihen asetetut tavoitteet. Projekti toteutetaan projektisuunnitelman mukaan. Varhaiskasvatustaki ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018 ohjaavat projektin suunnittelua ja toteutusta. Huomioon otetaan myös Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta.

3 PROJEKTIORGANISAATIO

3.1 Projektin projektiryhmä

Projektiopinnäytetyön yhteistyötaho eli tilaaja on kokkolalainen päiväkotito. Projektiopinnäytetyön projektiryhmä koostuu opinnäytetyön tekijästä sekä päiväkodin lapsista ja henkilökunnasta. Mukana on myös opinnäytetyötä ohjaava opettaja Centria ammattikorkeakoulusta.

Projektin toteutuksen suunnittelussa päävastuu on projektipäälliköllä eli opinnäytetyön tekijällä. Suunnitteluun ovat osallistuneet ja osallistuvat myös päiväkodin johtaja sekä varhaiskasvattajia päiväkodista. Opinnäytetyöstä sovittiin puhelimitse tammikuussa 2019, ja helmikuussa 2019 järjestyi ensimmäinen tapaaminen opinnäytetyön tekijän, päiväkodin johtajan ja varhaiskasvattajien välillä.

3.2 Projektin ohjaussuunnitelma

Opinnäytetyöstä sovittiin puhelimitse tammikuussa 2019, ja helmikuussa 2019 järjestyi ensimmäinen tapaaminen opinnäytetyön tekijän, päiväkodin johtajan ja varhaiskasvattajien välillä. Projektin suunnittelun aikana opinnäytetyön tekijä ja päiväkodin henkilöstö pitivät yhteyttä pääsääntöisesti sähköpostitse. Päiväkodin johtaja ja opinnäytetyön tekijä tapasivat myös kasvotusten. Yhteydenpidoista on olemassa muistiinpanoja, joiden mukaan projektisuunnitelmaa ja interventioita on kehitetty.

Dokumentointia suoritetaan projektin toteutuksen aikana: opinnäytetyön tekijä tekee muistiinpanoja ohjauksista ja ottaa kuvia valokuvauslupien mukaan. Valokuvauslupakyselyt on toimitettu lasten vanhemmille päiväkodin kautta, ja niihin on asetettu palautuspäivämäärä ennen kierrätysprojektin alkua. Lupakysely on projektisuunnitelman liitteenä (LIITE 1).

4 TOTEUTUSSUUNNITELMA

4.1 Tehtävät

Projektipäällikön eli opinnäytetyön tekijän tehtäviin kuuluu projektin suunnitelman luonnostelu, kehittäminen ja viimeistely, yhteydenpito kentälle (päiväkotiin), toiminnan suunnitteleminen, toteutus ja ohjaus sekä projektin prosessin hallinta ja omaksuminen. Opinnäytetyön tekijä on vastuussa kaikesta, mitä opinnäytetyöhön liittyy.

4.2 Aikataulu

TAULUKKO 2. Opinnäytetyön aikataulu

Tammikuu-helmikuu 2019	Idea opinnäytetyöhön muotoutuu pitkän harkinnan jälkeen. Opinnäytetyölle tilaaja 5.2. Ensimmäinen tapaaminen projektiryhmän kanssa
Maaliskuu 2019	Yhteistyösopimus Projektisuunnitelman palautus
Huhtikuu-toukokuu 2019	Tutkimuslupa
Toukokuu 2019	Kierrätysprojekti: interventiot Opinnäytetyön kirjoittaminen alkaa
Kesäkuu-syyskuu 2019	Opinnäytetyön kirjoittaminen
Lokakuu 2019	Opinnäytetyön lopullinen palautus viimeistään lokakuun 2019 puolivälissä
Marraskuu 2019	Kypsyysnäyte

4.3 Projektin potentiaaliset ongelmat ja riskit

Varhaiskasvatuksen kentällä on kiire esimerkiksi lomien, sairastapausten, ryhmäkokojen takia. Vaki-
tuista henkilökuntaa ei ole aina paikalla. Kiirettä on myös opinnäytetyön tekijällä, sillä opinnäytetyön
suunnittelu ja käytännön toteutus sijoittuvat opintojen viimeiselle keväälle. Muut kurssit ja työelämä

ovat tuoneet omat haasteensa suunnitteluun. Myös opinnäytetyön tekijän tai henkilökunnan sairastuminen tai muu poissaolo projektin toteutuksen aikaan tuottaisi haasteita ja mahdollisesti aiheuttaisi tuokioiden peruuntumisia.

Koska projekti toteutuu vain viitenä erillisenä, lyhyehkönä kohtaamisena lasten kanssa, eivätkä lapset ja opinnäytetyön tekijä ole ennestään tuttuja, ryhmäytymiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Luottamus lasten ja opinnäytetyön tekijän välillä voi jäädä heikoksi, mikäli ensimmäisellä kohtaamisella ei onnistuta luomaan turvallista tunnetta. Tämä tuo haasteensa projektin onnistumiseen, sillä oppiminen on suhteessa luottamukseen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan lapset oppivat parhaiten, kun he tuntevat olonsa turvalliseksi.

5 PROJEKTIBUDJETTI

Projektin aikana ei liiku rahaa. Tulostuskuluja tulee esittelykirjeistä ja valokuvausluvista sekä lasten osallistumistodistuksista. Tulostuskulut ovat alle 10€. Projektibudjettiin lasketaan myös käytetty aika, joka määrittyy opinnäytetyön opintopistemäärästä. Opinnäytetyö vastaa 15 opintopistettä, ja 1 opintopiste vastaa 27 tuntia työtä, eli yhteensä työtä on 405 tunnin edestä, sisältäen projektin suunnittelun, toteutuksen sekä opinnäytetyön kirjoittamisen.

LÄHTEET

Projektiryhmä. Henkilökohtainen tiedonanto, tapaaminen ja sähköpostikeskustelut. Tammikuu-toukokuu 2019

Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta 753/2018. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180753> Viitattu 2.5.2019

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540> Viitattu 2.5.2019

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Saatavissa: https://www.oph.fi/download/195244_Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet19.12.2018.pdf Viitattu 2.5.2019

HEI VANHEMMAT!

Olen Reetta Kangas, 22-vuotias sosionomiopiskelija Centria ammattikorkeakoulusta. Opintoni ovat aivan loppusuoralla, ja loppurutistuksena teen opinnäytetyötäni Kiviniityn päiväkodissa, 5-vuotiaiden parissa. Aiheenamme on kierrätys. Kierrätykseen me tutustumme suunnittelemani projektin aikana erilaisen mukavan tekemisen kautta. Leikimme, kuuntelemme satua ja käymme pienellä tutustumisretkellä ekopisteellä.

Omaa tekemistäni ja oppimistani arvioidakseni haluaisin ottaa projektin aikana valokuvia. Lisäksi tarkoituksena on tehdä lapsille todistukset projektiin osallistumisesta. Todistuksiin liittäisin mielelläni valokuvan lapsesta projektin ajalta. On mahdollista, että liitän projektista kuvia myös opinnäytetyöhöni. En missään tapauksessa aio liittää opinnäytetyöhöni kasvokuvia lapsista.

Voitte erotella kirjeen alareunasta löytyvällä palautettavalla lupalomakkeella, saako lastanne kuvata, ja mihin käyttöön kuvia saa käyttää.

Palautattehan lupalomakkeen päiväkotiin mahdollisimman pian, **viimeistään 8.5.**

Mikäli aiheesta ilmenee kysymyksiä, otathan yhteyttä!

Terveisin, Reetta Kangas, (-----, reetta.kangas@centria.fi)

Kiitos!

Lastani _____

(Rastita kaikki sopivat kohdat)

Ei saa kuvata ollenkaan [☐]

Saa kuvata...

Opinnäytetyön tekijän henkilökohtaiseen arviointikäyttöön [☐]

Lapselle annettavaan todistukseen [☐]

Opinnäytetyöhön (ei kasvokuvia!) [☐]

Päivämäärä ja huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennös:

Interventio 1

Toiminnan tavoite/tarkoitus	”Mitä, miksi?” Ensimmäinen kohtaaminen lasten ja opinnäytetyön tekijän välillä Ryhmäytyminen Projektin aiheeseen tutustuminen, ensikosketus
Toiminnan toteutus: aloitus	Opinnäytetyön tekijän esittely Lasten esittely Aiheen esittely Alkukartoitus, mitä kierrätyksestä tiedetään jo?
Toiminnan toteutus: työskentelyvaihe	Kuunnellaan aiheeseen johdatteleva satu
Toiminnan toteutus: lopetus	Keskustellaan sadusta, mitä ajatuksia se herättää. Kerrotaan, milloin taas tavataan ja mitä seuraavalla tapaamisella tapahtuu
Arviointi	Suullinen palaute lapsilta ja päiväkodilta toiminnan aikana ja sen jälkeen Itsearviointi

Interventio 2

Toiminnan tavoite/tarkoitus	”Miksi?” Ryhmytyminen jatkuu Leikin kautta oppiminen
Toiminnan toteutus: aloitus	Kerrataan osallistujien nimet Kerrataan edelliskerran tapahtumat ja opitut asiat Suunnataan huomio alkavaan toimintaan
Toiminnan toteutus: työskentelyvaihe	Mistä roskat tulevat, minne roskat menevät? Paperinkierrätysjumppa
Toiminnan toteutus: lopetus	Keskustellaan jumpan tarinasta Kerrotaan, milloin taas tavataan ja mitä seuraavalla tapaamisella tapahtuu
Arviointi	Suullinen palaute lapsilta ja päiväkodilta toiminnan aikana ja sen jälkeen Itsearviointi

Interventio 3

Toiminnan tavoite/tarkoitus	”Miten?” Leikin kautta oppiminen Roskien lajitteluun tutustuminen
Toiminnan toteutus: aloitus	Kerrataan edelliskerran tapahtumat ja opitut asiat Suunnataan huomio alkavaan toimintaan
Toiminnan toteutus: työskentelyvaihe	Maa-meri-laiva -sovellus
Toiminnan toteutus: lopetus	Keskustellaan leikistä Kerrotaan, milloin taas tavataan ja mitä seuraavalla tapaamisella tapahtuu
Arviointi	Suullinen palaute lapsilta ja päiväkodilta toiminnan aikana ja sen jälkeen Itsearviointi

Interventio 4

Toiminnan tavoite/tarkoitus	”Miten?” Tutkiskelun ja leikin kautta oppiminen Lajittelun kertaaminen Jatkuvuus: roskien kerääminen ja mitä sitten tapahtuu?
Toiminnan toteutus: aloitus	Kerrataan edelliskerran tapahtumat ja opitut asiat Suunnataan huomio alkavaan toimintaan: minkä näköisessä ympäristössä on mukavaa leikkiä? Ohjeistus roskien keräämiseen Ohjeistus ekopisteelle kävelyyn ja siellä toimimiseen
Toiminnan toteutus: työskentelyvaihe	Kerätään roskaa päiväkodin pihalta Viedään roskaa päiväkodin roskakatokseen ja lähelle ekopisteelle
Toiminnan toteutus: lopetus	Keskustellaan roskien keräämisestä: miksi puhtaassa ympäristössä on mukavampaa? Keskustellaan ekopisteestä ja varastoroskiksesta: onko joku aiemmin käynyt sellaisella, oliko vaikeaa lajitella jne. Keskustellaan: mitä sitten tapahtuu, minne roskat siitä menevät? Kerrotaan, milloin taas tavataan ja mitä seuraavalla tapaamisella tapahtuu
Arviointi	Suullinen palaute lapsilta ja päiväkodilta toiminnan aikana ja sen jälkeen Itsearviointi

Interventio 5

Toiminnan tavoite/tarkoitus	Projektin käytännön osuuden lopetus ja arviointi Palauteen antaminen ikätason mukaisilla keinoilla
Toiminnan toteutus: aloitus	Kerrataan edelliskerran tapahtumat ja opitut asiat Suunnataan huomio alkavaan toimintaan
Toiminnan toteutus: työskentelyvaihe	Menetelmä opitun ja oivalletun arviointiin, koko ryhmän ääni kuuluviin
Toiminnan toteutus: lopetus	Lapsille todistukset toimintaan osallistumisesta Kiitokset
Arviointi	Suullinen palaute lapsilta ja päiväkodilta Palautekysely kotiin ja päiväkotiin Itsearviointi